

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Bezpečnostní politika Evropské unie – vybrané aspekty

Security Policy of the European Union – Selected Aspects

Student: Monika Hrušková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Monika Hrušková**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Bezpečnostní politika Evropské unie – vybrané aspekty**
Security Policy of the European Union – Selected Aspects

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Problematika vnější a vnitřní bezpečnosti EU
3. Společná bezpečnostní a obranná politika EU
4. Vybrané vojenské, policejní a civilní mise EU
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.

PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.

SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-352-3.

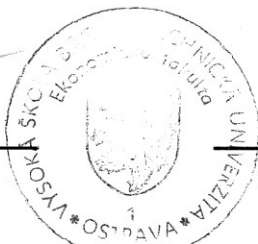
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

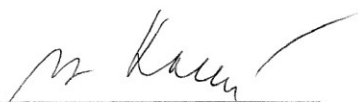
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury uvedla všechny použité literární a odborné zdroje. Přílohy č. 1, 2 a 3 jsem převzala.

V Ostravě 10. května 2013

.....
Monika Hrušková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Radomíru Kaňovi, Ph.D. za cenné připomínky, čímž přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod	5
2	Problematika vnější a vnitřní bezpečnosti EU	7
2.1	Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	7
2.1.1	Bezpečnostní spolupráce západoevropských států po 2. světové válce	7
2.1.2	SZBP v Maastrichtské smlouvě	9
2.1.3	Reformy SZBP	11
2.1.4	Nástroje SZBP	14
2.1.5	Institucionální zabezpečení SZBP	15
2.2	Vnitřní bezpečnost EU	16
2.2.1	Počátky spolupráce evropských států v oblasti vnitřní bezpečnosti	16
2.2.2	Třetí pilíř Maastrichtské smlouvy	18
2.2.3	Reformy v oblasti justice a vnitřních věcí	19
2.2.4	Prostor svobody, bezpečnosti a práva	21
2.2.5	Institucionální zabezpečení vnitřní bezpečnosti	22
3	Společná bezpečnostní a obranná politika EU	24
3.1	Vývoj SBOP	24
3.2	Vztah SBOP a NATO	27
3.3	Evropská bezpečnostní strategie	29
3.4	Vojenské a civilní aspekty SBOP	33
3.5	Institucionální zajištění v oblasti obranné politiky EU	35
3.6	Financování akcí SBOP (SZBP)	37
4	Vybrané vojenské, policejní a civilní mise EU	41
4.1	Operace EU	41
4.2	EU NAVFOR Somalia – vojenská operace Atalanta	44
4.2.1	Pozadí konfliktu	44

4.2.2	Důvody k vyslání mise	46
4.2.3	Průběh a organizace mise	47
4.2.4	Hodnocení mise	49
4.3	EUPM – policejní mise	50
4.3.1	Pozadí konfliktu	50
4.3.2	Důvody k vyslání mise	51
4.3.3	Průběh a organizace mise	52
4.3.4	Hodnocení mise	54
4.4	EULEX Kosovo – civilní mise	54
4.4.1	Pozadí konfliktu	55
4.4.2	Důvody k vyslání mise	55
4.4.3	Průběh a organizace mise	56
4.4.4	Hodnocení mise	58
5	Závěr	59
	Seznam použité literatury	62
	Seznam zkratk	73
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Uvolnění původního bipolárního uspořádání světa po roce 1989 představuje minimalizaci vzniku celosvětového konfliktu, avšak celková bezpečnostní situace ve světě se stále zhoršuje. Nebezpečí globálního konfliktu je na globální úrovni vystřídáno jevy, jako je mezinárodní terorismus, regionální konflikty nebo neustálé prohlubování internacionalizace organizovaného zločinu. Na tyto nově vyvstávající ohrožení spadající pod bezpečnostní oblast musí přirozeně reagovat jak jednotlivé státy, tak i světové společenství typu Evropské unie jakožto jeden celek.

EU je v první řadě politickým a ekonomickým společenstvím. Bezpečnostní dimenze se však v jejím integračním procesu odráží už od samého počátku a v současné Unii plní neméně důležitou funkci. Na otázky bezpečnosti Unie musí být nahlíženo jak z pohledu vnější bezpečnosti, tak i z pohledu bezpečnosti vnitřní. Záležitostmi vnější bezpečnosti se zabývá Společná zahraniční a bezpečnostní politika a její integrální součást Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP). Problémy spadající do oblasti vnitřní bezpečnosti jsou řešeny v rámci politiky Prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

S cílem stát se mezinárodním bezpečnostním aktérem rozvíjí EU v tomto směru projekt SBOP. Díky revizi zakládajících smluv EU dostává tato politika čím dál větší pravomoci a prostor pro vývoj v globálního hráče na poli bezpečnosti. Bezpochyby nejvýraznějším a nejviditelnějším aspektem SBOP je množství vyslaných misí. EU se díky těmto misím angažuje v regionech, ve kterých si problémy nebo dokonce krize vyžádaly zapojení vnějších aktérů.

Cílem této práce je charakteristika a zhodnocení Společné bezpečnostní a obranné politiky EU se zaměřením se na její realizaci skrze vojenské, policejní a civilní mise.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. Současný vývoj bezpečnostní politiky EU jde dvěma liniemi, a to cestou vnější bezpečnosti a cestou vnitřní bezpečnosti. Tato problematika bude řešena **v první části** práce. Na bezpečnostní politiku EU bude nahlíženo z pohledu unijních politik, pod které dané oblasti spadají – tedy z pohledu Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a politiky Prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Tato kapitola bude rozčleněna na dva celky, přičemž první z nich přibližuje vnější bezpečnost EU a druhý celek

se týká bezpečnosti vnitřní. Oba tyto celky jsou koncipovány podobně. Budou uvedeny důvody ke spolupráci evropských států a stručný vývoj jejich bezpečnostní spolupráce. Další podkapitoly se věnují bezpečnostní politice v kontextu zakládajících smluv EU a jejich revizí a bude také nastíněno institucionální zajištění vnější a vnitřní bezpečnostní politiky EU.

Druhá část je věnována Společné bezpečnostní a obranné politice, do jejíhož obsahu spadá vysílání zahraničních misí EU. Tato kapitola se bude věnovat počátku a vývoji SBOP, problematice vztahů EU a NATO a Evropské bezpečnostní strategii. Tato strategie přibližuje postoje EU k novým globálním hrozbám a sděluje, jak je možné proti nim bojovat. Dále se kapitola bude zabývat vojenskými a civilními aspekty SBOP, strukturou institucionálního zajištění a způsoby financování této politiky.

Třetí část práce obsahuje charakteristiku vybraných vojenských, policejních a civilních misí vysílaných pod hlavičkou EU. Z každé kategorie bude vybrána jedna mise, konkrétně jde o vojenskou misi EU NAVFOR Somalia, policejní misi EUPM a civilní misi EULEX Kosovo. Nejprve bude přiblíženo pozadí konfliktu, jenž dostal zemi do stavu vyžadující mezinárodní pomoc, dále budou uvedeny důvody k vyslání zahraniční mise Unie, popis průběhu a organizace operace včetně hodnocení dané mise.

2 Problematika vnější a vnitřní bezpečnosti EU

Na bezpečnost Evropské unie (EU) se dá nahlížet dvojím pohledem – bezpečnost vnější a bezpečnost vnitřní. Problematikou vnější bezpečnosti se zabývá Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU (SZBP), na vnitřní bezpečnost je zaměřena politika evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Obě tyto dimenze bezpečnosti je třeba vnímat jako komplexní a neoddělitelný celek.

Následující kapitola je rozčleněna do dvou částí. První subkapitola se týká vnější bezpečnosti, která je představována Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou. Druhá subkapitola se věnuje vnitřní bezpečnosti EU, na kterou je nahlíženo skrze politiku Prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

2.1 Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU

Členské země EU se zavázaly k provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Tato politika je rozvíjena již řadu let a umožňuje státům Unie vystupovat na mezinárodním poli jednotně. Následující kapitola nastiňuje vývoj této politiky od konce druhé světové války až po přijetí Lisabonské smlouvy a jsou zde popsány její nástroje a organizační struktura.

2.1.1 Bezpečnostní spolupráce západoevropských států po 2. světové válce

Po skončení 2. světové války cítily země západní Evropy potřebu vytvoření nové bezpečnostní spolupráce. Tato potřeba vyvstávala zejména kvůli obavám z obnovení německé agrese a hrozby nebezpečí ze strany Sovětského svazu. V roce 1947 byla mezi Francií a Velkou Británií uzavřena tzv. Dunkirská smlouva, která garantovala vzájemnou vojenskou i jinou pomoc v případě napadení některé ze stran Německem. Tato aliance byla později rozšířena o země Beneluxu a dne 17. března 1948 byl podepsán Bruselský pakt. Byla tak vytvořena nová obranná aliance, tzv. **Západní unie**. Závazkem vyplývajícím ze smlouvy byla spolupráce a kolektivní ochrana v případě, že jedna ze signatářských stran bude napadena ze strany jakéhokoliv agresora¹ (Janků a Janků, 2010).

¹ Smlouva nebyla pouze bezpečnostním paktem, ale obsahovala rovněž ujednání ohledně ekonomické, sociální a kulturní spolupráci.

Vybudováním bezpečnostních vazeb v Evropě byla pro USA poskytnuta záruka stabilního a bezpečného vývoje, což bylo předpokladem pro posílení transatlantického spojení. Dne 4. dubna 1949 byla podepsána Severoatlantická smlouva², na jejímž základě vznikla **Severoatlantická aliance** (North Atlantic Alliance Treaty, NATO). Cílem smlouvy byla kolektivní sebeobrana. Po uzavření Severoatlantické smlouvy byla Západní unie odsunuta do pozadí a NATO se pro západní Evropu stalo primární bezpečnostní organizací (Janků a Janků, 2010).

Západní unie a NATO se však netýkají přímo budování bezpečnostní politiky v rámci Evropské unie. K základům bezpečnostní spolupráce EU se dostáváme až v roce 1951, kdy byla podepsána tzv. Pařížská smlouva zakládající **Evropské společenství uhlí a oceli** (ESUO)³. Cílem této smlouvy byla spolupráce v oblasti uhlí a oceli, v té době strategických surovin v oblasti vojenského průmyslu. I když toto integrační seskupení nebylo určeno přímo k řešení bezpečnostních otázek v Evropě, v podtextu smlouvy je možno nalézt myšlenku, že vypuknutí války mezi vzájemně propojenými a závislými státy se stává méně pravděpodobným. Založení ESUO tak bylo dalším krokem ke sjednocení poválečné Evropy.

Vypuknutí válečného konfliktu v Koreji 25. června 1950 se stalo jedním z impulzů pro řešení bezpečnosti Evropy (Fiala a Pitrová, 2009). Za prioritní v oblasti obrany byla považována otázka znovuvyzbrojení Německa. Francouzská vláda Reného Plevena se tuto situaci pokusila řešit předložením návrhu na vytvoření **Evropského obranného společenství** (EOS). Podle plánu měla být vytvořena evropská armáda, jejíž velení by bylo sjednoceno do jednoho centra, s jednotným rozpočtem i zbrojním programem. Došlo by tak k remilitarizaci Německa, ale zároveň by mu bylo znemožněno samostatně disponovat se svojí armádou. Smlouva o EOS byla podepsána roku 1952. Během ratifikačního procesu však došlo k ukončení Korejské války a k celkovému uvolnění mezinárodních vztahů. Vznik bezpečnostní organizace typu EOS tak ztratil na prioritě. Tyto a další důvody tak vedly k tomu, že paradoxně Francie, která s návrhem společenství přišla, odmítla roku 1954 přistoupit k ratifikaci smlouvy. Spolu s neúspěchem EOS byl odložen i plán na **Evropské politické společenství** (EPC), které s EOS přímo souvisel. EPC navrhovalo vytvoření nadvládní instituce, která měla zastřešovat obě integrační společenství, tedy ESUO a EOS.

² Celkem 12 signatářských států: USA, Kanada, Norsko, Island, Dánsko, Portugalsko, Itálie, Velká Británie, Francie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko.

³ Zakládající státy Francie, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Itálie a Německo.

Po EOS byly předloženy tzv. **Fouchetovy plány**, podle kterých měl vzniknout evropský obranný systém nezávislý na NATO. Tyto návrhy se však nestaly úspěšnými. Hlavní příčiny neúspěchu byly zejména zásahy do státní suverenity a možné oslabení transatlantických vztahů (Dubský, 2006).

S krachem projektu EOS znovu vyvstala otázka začlenění Německa do evropských bezpečnostních struktur. S návrhem přišla Velká Británie, která navrhovala využití konceptu Západní unie. V říjnu 1954 tak byla podepsána dohoda zakládající **Západoevropskou unii** (ZEU). Organizace navazovala na strukturu Západní unie a řídila se textem modifikované Bruselské smlouvy. Ke stávajícím členům Západní unie se připojila Spolková republika Německo a Itálie. Vzhledem ke složení ZEU, Německo už nebylo nadále pokládáno za nepřítele a hlavním cílem se tak stala obrana proti SSSR.

V další etapě integračního procesu se západoevropské státy soustředují spíše na politické sjednocování. **Evropská politická spolupráce** (EPS) neboli zahraničněpolitická spolupráce členských států byla zahájena přijetím tzv. Davignonovy zprávy v roce 1970⁴. Tyto pravidelné politické konzultace měly mezivládní charakter a byly zcela odděleny od Evropských společenství (ES)⁵. Všechny sporné otázky týkající se obrany a bezpečnosti byly vynechány (Fiala a Pitrová, 2009). Rozvoj v oblasti EPS přinesl **Jednotný evropský akt**, podepsaný roku 1986 (v platnosti od roku 1987). Díky němu došlo k formálnímu propojení EPS a ES. Evropská politická spolupráce se tak stala základem pro druhý pilíř EU. Státy se zavázaly pokračovat v úsilí o provádění evropské zahraniční politiky. Vojenské aspekty nadále zůstaly mimo integrační proces (Dubský, 2006).

2.1.2 SZBP v Maastrichtské smlouvě

Přelom 80. a 90. let s sebou přinesl velké změny na evropském kontinentu – znovusjednocení Německa, postupný rozpad Jugoslávie, pokračující proces integrace, globalizace, snižování vlivu USA atd. (Dubský, 2006). Nové geopolitické uspořádání tak

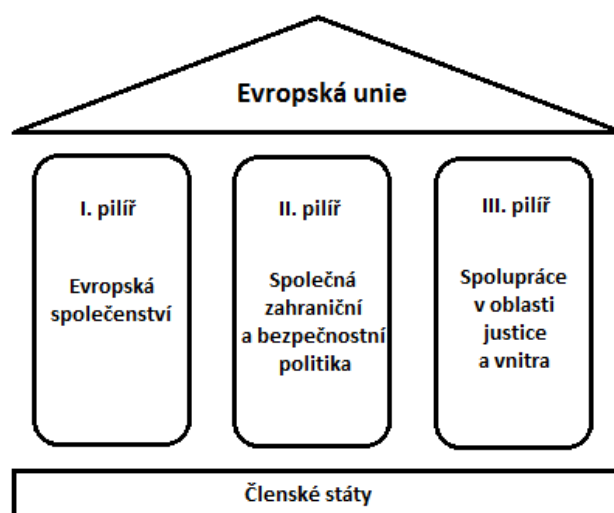
⁴ Davignonova zpráva byla vypracována za předsednictví Etienna Davignona (Belgie). Obsahuje zásady a postupy v zahraniční politice v rámci EPS (Euroskop, 2005-2013d).

⁵ Evropská společenství je společný název pro Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii. Tento název začal být používán v roce 1965, kdy vstoupila v platnost Slučovací smlouva. Označení Evropská unie, jakožto zastřešení těchto tří společenství, bylo oficiálně zavedeno v roce 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva.

pro Evropu otevřelo cestu k dosažení dlouhodobého cíle EU – budování politické unie. V roce 1991 předložilo předsedající Lucembursko návrh smlouvy, ve kterém prezentovalo model tzv. chrámu. Tento model byl oficiálně zaveden přijetím Smlouvy o Evropské unii (podle místa podpisu dokument zván také jako Maastrichtská smlouva), která byla podepsána v únoru 1992 a v platnost vstoupila 1. listopadu 1993. Chrámový model spočíval v zavedení nového rámce strukturálního uspořádání, přičemž toto uspořádání bylo tvořeno tzv. třemi pilíři. První pilíř se týkal nadnárodní roviny a tvořila jej tři Evropská společenství. Obsahoval zejména agendu budování jednotného vnitřního trhu a hospodářskou a měnovou unii. Druhé dva pilíře měly mezivládní povahu, což znamená, že státy si v těchto oblastech i nadále ponechávaly svou suverenitu. Druhý pilíř měl název Společná zahraniční a bezpečnostní politika a třetí pilíř představovala Spolupráce v oblasti justice a vnitra.

Jak vypovídá chrámová struktura, viz Obr. 2.1, společná zahraniční a bezpečnostní politika byla záměrně oddělena od společných politik prováděných v rámci nadnárodního prvního pilíře. Tento zvláštní charakter SZBP je dán zejména tím, že při sjednocování této oblasti dochází ke střetu národních politických rovin, odlišných strategií při utváření vlastní zahraniční politiky jednotlivých států a také odlišného potencionálu členských států (Fiala a Pitrová, 2009). Rozsah aktivit, kterými se SZBP zabývá, lze rozdělit na dvě části, a to zahraniční politiku a bezpečnostní politiku.

Obr. 2. 1 Maastrichtský chrám

Zdroj: Lacina et al., 2011, vlastní tvorba.

Cíle v oblasti SZBP EU, které přináší Smlouva o EU (SEU), jsou definovány v Hlavě V, Článku J.1. Jsou jimi ochrana společných hodnot, základních zájmů a nezávislosti Unie, posilování bezpečnosti Unie a jejích členských států, zachovávání míru a posilování mezinárodní bezpečnosti, podpora mezinárodní spolupráce a v neposlední řadě rozvoj a upevňování demokracie a právního státu, jakož i dodržování lidských práv a základních svobod (Čl. J.1 SEU). Mezi základní nástroje, pomocí nichž má být cílů dosahováno, patří systematická spolupráce mezi členskými státy (Čl. J.1 SEU). Tato spolupráce má být prováděna skrze vzájemnou informovanost a konzultace mezi státy v rámci Rady. Smlouva definuje dva konkrétní nástroje pro dosahování cílů SZBP – tzv. společný postoj a společnou akci. Společný postoj je zaujímán Radou, a to kdykoliv to považuje za nezbytné. Členské státy musí zajistit, aby jejich vnitrostátní politiky byly v souladu s těmito postoji. Státy musí společné postoje zaujímat také na mezinárodních konferencích a v rámci mezinárodních organizací, ve kterých koordinují svou činnost (Čl. J.2 SEU). Co se týče společných akcí, podle Článku J.3, rozhoduje o nich Rada na základě pokynů Evropské rady. Společné akce zavazují členské státy při provádění jejich vlastních politik (Čl. J.3 SEU). Je uvedeno, že společné akce jsou prováděny v oblastech důležitých společných zájmů (Čl. J.1 SEU), přesný obsah akcí zde však stanoven není. Ve smlouvě je dále zakotven princip loajality a vzájemné solidarity při provádění SZBP Unie (Čl. J.1 SEU).

Ačkoliv Maastrichtská smlouva přináší významný krok v integraci týkající se rozvoje v oblasti bezpečnosti, z ustanovení o SZBP vyplývá, že podoba této politiky je značně kompromisní. Příznaky tohoto kompromisu nacházíme už v samotné struktuře maastrichtského chrámu a odmítnutí nadnárodního principu v oblasti SZBP. Rozporuplně působí také skutečnost, že cíle a nástroje SZBP jsou ve Smlouvě o EU stanoveny všeobecně a bez bližší specifikace. Z výše uvedeného tak vyplývá, že společná zahraniční a bezpečnostní politika je společná pouze podle názvu – nikoliv podle vlastního obsahu. Slovo „společná“ je zde v jiném významu, než v jakém je použito u společných politik v rámci prvního pilíře. SZBP je v podstatě pokračováním zahraničněpolitické spolupráce ze sedmdesátých let v rámci Evropské politické spolupráce.

2.1.3 Reformy SZBP

Po spuštění společné zahraniční a bezpečnostní politiky se objevila řada problémů spojená s jejím fungováním. Na povrch vypluly nedostatky ohledně specifikace aktivit.

Ve Smlouvě například nebylo možno nalézt přesné určení, v jakých případech má být vykonávána SZBP nebo kdy se naopak čeká aktivita států samotných. Byla zde také absence bližšího určení druhu akcí a teritoriálního zaměření těchto aktivit (Dubský, 2006). Kritizováno bylo i schvalování rozhodnutí metodou konsenzu, což bylo vnímáno jako jeden z důvodů neefektivnosti a nepružnosti SZBP. Problémem se stala i neexistence stálého představitele, který by byl schopen zastupovat EU v této oblasti navenek. Ani systém financování SZBP nebyl bez problémů (Matějka in Ort, 2005).

Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva, podepsaná v roce 1997 s platností od roku 1999, se pokoušela řešit řadu deficitů SZBP. Smlouva zavedla nové nástroje SZBP, čímž mělo dojít k posílení akceschopnosti Unie. Byly zavedeny tzv. **společné strategie**, jež jsou definovány v Článku 13, Hlavě V. Z tohoto článku vyplývá, že společné strategie jsou prováděny v oblastech, kde členské státy mají důležité společné zájmy a jsou uskutečňovány prostřednictvím společných akcí a společných postojů (Čl. 13 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou). Amsterodamská smlouva zpřesňuje definici již stávajících nástrojů. U **společných akcí** je řečeno, že slouží pro řešení specifických situací, při kterých se operační akce ze strany Unie považuje za žádoucí (Čl. 14 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou). V případě **společných postojů** bylo zdůrazněno, že vymezují přístup Unie ke konkrétní záležitosti geografické nebo tématické povahy (Čl. 15 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou). Amsterodamskou smlouvou byly provedeny určité institucionální změny. Nejdůležitější z nich bylo zavedení nové funkce Vysokého zmocněnce pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Předsedajícím státu, který zastupuje Unii ve věcech SZBP, je dle Článku 18 nápomocen pouze příští předsedající stát, čímž došlo k redukci seskupení zvaného Trojka (Čl. 18 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou). Rozhodovací procesy se díky revizi Maastrichtské smlouvy staly pružnějšími. Základem při přijímání rozhodnutí zůstala jednomyslnost, ale dle Článku 23 byla zavedena tzv. konstruktivní neúčast. Nová možnost hlasování umožňuje státu vyjádřit nesouhlas při přijímání rozhodnutí o určité aktivitě v rámci SZBP a zároveň tak nezabránit přijetí tohoto rozhodnutí svým vetem (Čl. 23 SEU revidované Amsterdamskou smlouvou). Další změnou, kterou učinila Amsterodamská smlouva, byla reforma financování SZBP. Bylo stanoveno, že ze společného rozpočtu budou hrazeny jak administrativní, tak operativní výdaje (mimo

vojenské a obranné operace), a to podle běžného klíče, tj. podle hrubého národního produktu (Čl. 28 SEU revidované Amsterdamskou smlouvou).

Díky Amsterodamské smlouvě se začal postupně vymezovat rámec Společné bezpečnostní a obranné politiky, jakožto integrální součásti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. EU tak nabyla vlastní vojenské a civilní operační kapacity pro řešení krizí. Této problematice se dále věnuje kapitola 3.

Smlouva z Nice

Niceská smlouva je konsolidovanou verzí Smlouvy o EU. Byla podepsána v únoru 2001, v platnost vstoupila o dva roky později 1. února 2003. Tato smlouva se týkala zejména reformy evropských institucí a jejich přípravy na další vlnu rozšíření Unie. V oblasti druhého pilíře se zaměřila na bezpečnostní a obrannou politiku, a to odstraněním všech zmínek o ZEU (Čl. 17 SEU revidované Smlouvou z Nice). Další změny byly obsaženy v Článku 24 o uzavírání mezinárodních dohod, kde bylo diferencováno hlasování týkající se společné akce nebo společného postoje. Rada v těchto případech měla rozhodovat kvalifikovanou většinou; toto se vztahovalo i na věci spadající do Hlavy VI, tedy ustanovení o justiční a policejní spolupráci (Čl. 24 SEU revidované Smlouvou z Nice). Reforma se dotkla i kompetencí Politického výboru, který byl přejmenován na Politický a bezpečnostní výbor. Úkolem výboru bylo vykonávání politické kontroly a strategického řízení krizových operací (Čl. 25 SEU revidované Smlouvou z Nice). Novinkou vloženou do Smlouvy o EU je možnost tzv. posílené spolupráce mezi členskými státy (Články 27a–27e). Posílená spolupráce se týká společné akce nebo společného postoje a nemůže být použita v záležitostech mající vojenské nebo obranné dopady (Čl. 27b SEU revidované Smlouvou z Nice).

Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva byla podepsána 13. prosince 2007 a po dvouletém ratifikačním procesu vstoupila v platnost 1. prosince 2009. Tato smlouva zrušila dosavadní strukturu tří pilířů maastrichtského chrámu. Původní druhý pilíř si však nadále udržel své specifické postavení. SZBP byla začleněna do Smlouvy o EU⁶ – tedy mimo rámec Smlouvy o fungování EU, která upravuje všechny ostatní politiky Evropské unie. Tímto si SZBP zachovala

⁶ Lisabonská smlouva se člení na dvě smlouvy, kterými jsou „Smlouva o Evropské unii“ a „Smlouva o fungování Evropské unie“.

charakter mezivládního přístupu. Významné změny týkající se rozhodování v záležitostech SZBP nebyly učiněny, všeobecným pravidlem zůstala jednomyslnost Evropské rady nebo Rady EU (Čl. 24 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Mezi hlavní inovaci zavedenou Lisabonskou smlouvou patří zřízení funkce Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který má v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky EU zastupovat navenek. Nová instituce Evropská služba pro vnější činnost má Vysokému představiteli v tomto směru pomáhat.

2.1.4 Nástroje SZBP

Dle Článku 24 SEU nemůže v rámci SZBP být institucemi Evropské unie přijat žádný legislativní akt. Mezi právně vymezené nástroje SZBP patří:

- obecné směry a strategické zájmy a cíle Unie,
- rozhodnutí o akcích a postojích (spolu s podrobnostmi provádění těchto rozhodnutí),
- systematická spolupráce členských států a
- uzavírání vnějších smluv (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2011a).

Dalšími nástroji, jimiž je SZBP prováděna, jsou deklarace, demarše a politický dialog (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2011a). Rozhodnutí přijímána Radou EU nejsou obecně platná, ale vztažena na konkrétní situace (Euroskop, 2005-2013a).

Rozhodnutí o **obecných směrech a strategických zájmech a cílech** Unie patří na vrchol hierarchie právních aktů SZBP (Svoboda, 2010). Jsou definována Evropskou radou a mohou být zaměřena geograficky nebo tematicky (Čl. 22 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). V těchto rozhodnutích jsou stanoveny nejobecnější východiska a priority politiky EU (Lacina et al., 2011). V případě nutnosti konkrétní operativní činnosti je použit závazný právní akt, jakým je **rozhodnutí o akci**. Tyto rozhodnutí vydává Rada EU a jsou vztaženy na konkrétní situace (Svoboda, 2010). Provádění akcí je vnímáno jako nejviditelnější aktivita SZBP EU (Euroskop, 2005-2013a). **Rozhodnutí o postoji** jsou taktéž přijímána Radou a „*vymezují přístup Unie ke konkrétní otázce zeměpisné nebo tematické povahy*“ (Čl. 29 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Postoje EU jsou pro členské státy závazné a vnitrostátní politiky tak musí být v souladu s těmito postoji (Svoboda, 2010). Členské státy podporují SZBP EU na základě vzájemné politické solidarity a loajality (Čl. 24 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). **Systematická spolupráce** je tak prováděna skrze vzájemné konzultace

s ostatními členskými státy v rámci Evropské rady a Rady EU (Čl. 32 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Členové EU jsou dále povinni koordinovat svou činnost a prosazovat zájmy Unie v mezinárodních organizacích a konferencích (Čl. 34 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Mají také za úkol vzájemně se informovat a spolupracovat (Čl. 35 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Díky Lisabonské smlouvě byla Evropské unii deklarována právní subjektivita a tím umožněno uzavírání vnějších smluv. **Vnějšími smlouvami** se rozumí uzavírání mezinárodních smluv mezi EU a třetími státy nebo mezinárodními organizacemi (Svoboda, 2010). **Deklarace** (prohlášení) jsou Uní vydávány k důležitým nebo závažným bezpečnostním otázkám a vyjadřují postoj EU k událostem ve světě. **Demarše** (neveřejné prohlášení) slouží k reflektování postoje EU třetím stranám. Skrze **politický dialog** jedná EU se třetími stranami o otázkách SZBP (Lacina et al., 2011).

2.1.5 Institucionální zabezpečení SZBP

Aktéry SZBP EU je možno rozdělit na obecné orgány a speciální orgány (Svoboda, 2010). Lisabonská smlouva v sobě zahrnuje významné změny institucionálního rámce SZBP. Orgánům speciálního zaměření bude věnována pozornost v kapitole o společné bezpečnostní a obranné politice (kapitola 3).

Základním politickým orgánem EU je **Evropská rada**, která vymezuje obecné politické směry a priority Unie. Z této pozice Evropská rada určuje strategické zájmy a cíle pro SZBP EU (Čl. 26 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Členy Evropské rady tvoří vedoucí představitelé států a vlád členských zemí. Schází se čtyřikrát ročně. Obvyklým způsobem rozhodování je konsensus (European council, 2004-2013). **Rada EU** vypracovává SZBP a přijímá rozhodnutí v této oblasti, a to na základě směrů vymezených Evropskou radou (Čl. 26 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Tvoří tak výkonný orgán pro SZBP. Otázky SZBP jsou řešeny na úrovni ministrů zahraničí jednotlivých zemí sdružených v Radě pro zahraniční věci. Ve spolupráci s Komisí se Rada snaží zajistit soudržnost vnější činnosti EU skrze nástroje SZBP (Council of the EU, 2013a). **Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku** (VP-ZVBP) má ve SZBP EU nejvýraznější a klíčovou roli – řídí celou tuto politiku. Tato úloha je v současnosti svěřena Catherine Ashton. VP-ZVBP v sobě integruje funkci předsedy Rady pro zahraniční věci a zároveň místopředsedy Evropské komise (Council of the EU, 2013b). Vysokému představiteli je při výkonu jeho funkce nápomocna **Evropská služba pro vnější činnost** (ESVČ), jakožto orgán založený

Lisabonskou smlouvou. Úloha ESVČ spočívá koordinaci vnějších vztahů EU ve třetích zemích a při mezinárodních organizacích (Svoboda, 2010). **Evropská komise a Evropský parlament** mají v oblasti SZBP „zvláštní úlohu“ (Čl. 24 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). EK je zapojena do SZBP účastí na rozhodovacím procesu a správou rozpočtu. Vliv má také skrze VP-ZVBP, jenž je jejím předsedou (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2011b). EP má pravomoci zejména na poli legislativy a rozpočtu. Má také funkci politické kontroly a právo na konzultace (Čl. 14 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). **Soudní dvůr EU** nemá v této souvislosti pravomoc⁷ (Svoboda, 2010).

V případě Společné bezpečnostní a obranné politiky se v otázce nejvyššího institucionálního zastoupení vychází s obecného rámce SZBP. To znamená, že rozhodnutí v rámci SBOP jsou jednomyslně přijímána Radou EU, na základě návrhu VP-ZVBP nebo členského státu (Čl. 42 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Společnou bezpečnostní a obrannou politiku vede VP-ZVBP, přispívá svými návrhy k jejímu vytváření a provádí ji jako zmocněnec Rady (Čl. 18 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). VP-ZVBP dále konzultuje s Evropským parlamentem hlavní hlediska a základní volby SBOP a informuje jej o vývoji této politiky (Čl. 36 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). V případě společné obrany o tomto rozhodne jednomyslně Evropská rada (Čl. 42 SEU ve znění Lisabonské smlouvy).

2.2 Vnitřní bezpečnost EU

Spolupráce států v záležitostech vnitřního charakteru probíhala dlouhou dobu ve velmi omezeném rozsahu a navíc mimo oficiální platformu. Utváření prostoru bez vnitřních hranic s sebou však přineslo volnější pole působnosti pro organizovaný zločin. S prohlubující se hospodářskou integrací a celkovou globalizací světa postupně vycházelo najevo, že nebude možné vyhnout se úvahám o těsnější spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti.

2.2.1 Počátky spolupráce evropských států v oblasti vnitřní bezpečnosti

Problematika vnitřní bezpečnosti nebyla v zakládajících smlouvách EU dotčena až do roku 1993, kdy v platnost vstoupila Maastrichtská smlouva. Do této doby zůstávaly vnitřní záležitosti v pravomoci každého samostatného státu. 70. léta 20. století s sebou však přinesla

⁷ Výjimku tvoří pravomoc při kontrole dodržování Čl. 40 SEU ve znění Lisabonské smlouvy a pravomoc při přezkumu legality některých rozhodnutí dle Čl. 275 SFEU ve znění Lisabonské smlouvy (Čl. 24 SEU ve znění Lisabonské smlouvy).

transformaci bezpečnostních hrozeb a rizik a vyvstala tak potřeba intenzivnější spolupráce mezi jednotlivými zeměmi. Druláková (2011) uvádí několik důvodů, které vedly země západní Evropy k systematictější spolupráci. Patří k nim zejména odlišnost vnitrostátních právních předpisů, rozvoj vědy, techniky a infrastruktury a s tím spojená mobilita zločinců. Docházelo k nekontrolovatelnému šíření drog a dalšího přeshraničního zločinu. Nejzávažnějším motivem pro spolupráci v oblasti policie, justice a vnitřních záležitostí se stala zvýšená činnost teroristických skupin přesahující hranice národních států. K aktivitám na půdě ES patřily schůzky vysokých policejních úředníků nebo schůzky ministrů vnitra. Tato setkání však byla nepravidelná a vedená mimo politický a právní rámec ES. V roce 1971 byl založen tzv. Club de Berne, zabývající se spoluprací v boji proti terorismu. O rok později vznikla tzv. Skupina Pompidou, zaměřena na drogovou kriminalitu (Pikna, 2012).

V roce 1976 byla zahájena činnost tzv. **Skupiny TREVI**⁸. Předmětem činnosti této mezivládní aktivity ES byl boj s mezinárodním terorismem a dalším organizovaným zločinem. Tento mechanismus byl založen na spolupráci příslušných ministrů, vysokých úředníků a pracovních skupin, nevycházel však ze smluvního základu a jednalo se tudíž opět o neformální spolupráci. Díky Maastrichtské smlouvě však byla činnost TREVI formálně zařazena do struktur EU (Pikna, 2013). Existence skupiny měla pro Unii význam zejména v tom, že bylo prokázáno, že členské státy mají ochotu a snahu spolupracovat v záležitostech týkajících se vnitřních věcí, i když vnitrostátní zájmy převažovaly nad zájmy Společenství (Druláková, 2011). Jednotný evropský akt (1987), který zavedl volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu, měl velký podíl na budoucí potřebě zabývat se transnacionální spoluprací. Volný pohyb čtyř základních svobod s sebou přinesl i volný přesun imigrantů, zločinců a špinavých peněz. V roce 1990 byla podepsána tzv. Dublinská konvence, zabývající se azylovou politikou. Tato konvence byla vytvořena v rámci Skupiny TREVI a jejím výsledkem bylo zejména stanovení pravidla pro určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl (Fiala a Pitrová, 2009).

V roce 1985 byla podepsána **Schengenská dohoda**, pomocí níž byla vytvořena zóna volného pohybu osob bez vnitřních hranic (tzv. schengenský prostor). Kontroly na hranicích však nebyly odstraněny ihned, vlastní Schengenská dohoda měla spíše deklarativní charakter. Až v roce 1990 byla podepsána Schengenská prováděcí úmluva, na jejímž základě byly

⁸ Akronym počátečních slov *Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme, Violence Internationale* (Pikna, 2012).

připraveny podmínky pro otevření hranic. V praxi začala být schengenská spolupráce naplňována v roce 1995. Dohoda vznikla mezi zeměmi Beneluxu, Německem a Francií. Schengenský systém měl sloužit ke zvýšení úrovně veřejné bezpečnosti a zároveň zabránit zneužívání možnosti volného pohybu ke kriminálním činnostem (Pikna, 2012). Smlouva zrušila kontroly na vnitřních hranicích, pozornost byla přesunuta na hranice vnější, kde došlo k posílení zabezpečení. Součástí bylo také sladění azylové a vízové politiky a vytvoření Schengenského informačního systému (pátrací a informační počítačový systém pomáhající v boji s kriminalitou a drogám) (Lacina et al., 2011). Schengenská dohoda z počátku stála mimo rámec ES. Postupně se připojovaly další evropské země⁹ a s podpisem Amsterodamské smlouvy se schengenský prostor stal částí programu EU (Fiala a Pitrová, 2009).

2.2.2 Třetí pilíř Maastrichtské smlouvy

Nová etapa spolupráce v oblasti vnitřní bezpečnosti souvisí s revolučními změnami ve státních režimech a rozpadem bipolárního světa na počátku 90. let. Začaly se projevovat zejména ekonomické tlaky a velké migrační vlny. K tomuto se také přidaly problémy související s volným pohybem osob v rámci vnitřního trhu. Mezi evropskými zeměmi tak vyvstal názor, že je třeba postupovat koordinovaně a zajistit bezpečnost v takovémto otevřeném prostoru. Představy o této spolupráci se však mezi jednotlivými členskými státy různily. Ostrovní země neměly příliš velký zájem o těsnou spolupráci v oblasti justice a vnitra, ve srovnání například s Německem, které sousedí se středoevropskými a východoevropskými státy (Druláková, 2011). Na základě diskuze bylo nakonec přistoupeno ke kompromisnímu řešení – spolupráce ve vnitřních věcech byla zařazena do struktur EU, nenabyla však komunitarizovaného charakteru. Oblast vnitřní bezpečnosti tak byla zařazena do Smlouvy o EU (Maastrichtské smlouvy) a stala se součástí tzv. maastrichtského chrámu, kde byla ustanovena jako třetí pilíř – Spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.

Agenda justice a vnitra je náplní Hlavy VI Smlouvy o EU, kde jsou za oblasti zájmu označeny tyto okruhy:

- azylová politika,
- pravidla pro překračování vnějších hranic a kontroly na nich,

⁹ K březnu 2013 je členem Schengenu 22 zemí EU (mimo Kypr, Rumunsko a Bulharsko). Irsko a Velká Británie se účastní pouze částečně. Součástí schengenského prostoru jsou i Island, Norsko a Švýcarsko (Euroskop, 2005-2013c).

- přistěhovalecká politika,
- boj proti drogové závislosti,
- boj proti podvodům v mezinárodním měřítku,
- soudní spolupráce v občanských a trestněprávních věcech,
- celní spolupráce a
- policejní spolupráce za účelem prevence a boje s terorismem, obchodem s drogami a dalším mezinárodním zločinem (Čl. K.1 SEU).

Jelikož charakter třetího pilíře byl mezivládní, členské státy měly rozhodující slovo a pravomoci institucí EU nebyly velké. Jako nástroje koordinace byly ve smlouvě uvedeny **společné postoje**, **společné akce** a možnost vypracovávat **úmluvy**. Tyto nástroje patřily do kompetence Rady EU (Čl. K.3 SEU) a byly koncipovány shodně s druhým pilířem. Dále byl zřízen Koordinační výbor vyšších úředníků, jehož úkolem bylo kromě samotné koordinace podávat stanoviska Radě. Ve stejném článku byla jako obecné pravidlo rozhodování Rady stanovena jednomyslnost (Čl. K4 SEU). Ve smlouvě byl také zdůrazněn princip subsidiarity, který říká, že společná akce by měla být přijata jen v případě, že cílů Unie nelze dosáhnout lépe samostatným postupem členských států (Čl. K.3 SEU).

Zavedení třetího pilíře mělo velký význam ohledně spolupráce členských zemí. Avšak vzhledem k citlivosti tématu dotýkající se státní suverenity (stejně jako u zahraniční a bezpečnostní politiky), byla Hlava VI – Ustanovení o spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí formulována velmi opatrně a neurčitě. Docházelo k časté kritice pilíře týkající se neefektivnosti, nízkého využívání nástrojů nebo zdvojování agendy s prvním pilířem. Ani postup vpřed ve spolupráci států nebyl podle očekávání, což bylo způsobováno mimo jiné i pravidlem jednomyslného rozhodování Rady EU (Druláková, 2011). Dalším důvodem k debatě o revizi byla určitá paralelnost Hlavy VI a Schengenských dohod (Fiala a Pitrová, 2009).

2.2.3 Reformy v oblasti justice a vnitřních věcí

Z předchozího výčtu kritiky v oblasti vnitřních záležitostí vyplývá, že nutně muselo dojít k revizi Maastrichtské smlouvy. S tímto se ostatně počítalo i v textu samotné Smlouvy, kde v Článku N bylo ustanoveno, že v roce 1996 má být svolána konference k přezkoumání ustanovení smlouvy (Čl. N SEU). Velký vliv na změnu ustanovení měly mít i nadcházející

změny ve složení Unie. Rozšíření EU o dalších deset států s sebou neslo obavy týkající se migrace, xenofobie, rozšíření nelegálního obchodu nebo jiného organizovaného zločinu a dalších kriminálních aspektů oblasti vnitřní bezpečnosti.

Amsterodamská smlouva

Výsledkem zasedání členů mezivládní konference (MVK) z let 1996-1997 byl návrh na uzavření revidované Smlouvy o EU – Amsterodamské smlouvy. Cílem MVK bylo zhodnotit zkušenosti a vyřešit dosavadní problémy vyplývající z Maastrichtské smlouvy (Euroskop, 2005-2013b). Jak již bylo zmíněno, Amsterodamská smlouva byla podepsána v roce 1997, v platnost vstoupila v roce 1999. Pilířová struktura zůstala nedotčena, byla však provedena komunitarizace některých oblastí třetího pilíře. Azylová a imigrační politika a ochrana vnějších hranic tak byly přesunuty do pilíře prvního. Hlava VI zůstala zachována pod názvem Ustanovení o policejní a justiční spolupráci v trestních věcech a byl prohlouben její rozsah. Zásadním krokem bylo také začlenění Schengenských dohod do agendy EU (Druláková, 2011). Jak uvádí Pikna (2012), mezi nejdůležitější přínosy Amsterodamu na poli vnitřních záležitostí patří odlišení nástrojů třetího pilíře od nástrojů používaných v pilíři druhém – **rámcová rozhodnutí** a ostatní **rozhodnutí** tak nahrazují předchozí společnou akci. Dále bylo posíleno postavení Evropské komise a Evropského parlamentu. EK získala právo navrhnout právní akty třetího pilíře, EP měl být nejenom informován o projednávaných otázkách, ale získal i nárok na to, aby jeho stanovisko k těmto otázkám bylo vyslechnuto. Určitou institucionální změnou bylo omezení pravomoci Soudního dvora EU. Organizace Europol díky Smlouvě nabyla na důležitosti. Změnu tvoří také zakotvení užší spolupráce mezi jednotlivými členskými státy. Přes všechny změny, které s sebou Amsterodamská smlouva přinesla, přijímání rozhodnutí na základě jednomyslného hlasování zůstalo obecnou právní úpravou.

Smlouva z Nice

Niceská smlouva z roku 2003 (podepsaná v roce 2001) neposkytla žádné podstatné změny v oblasti vnitřní bezpečnosti, nicméně Hlava VI byla v určitých částech pozměněna nebo doplněna. Ve smlouvě je možno nalézt zakotvení instituce Eurojust (viz podkapitola 2.2.5), která je zařazena mezi nástroje soudní spolupráce (Čl. 31 SEU revidované Smlouvou z Nice). Institut tzv. posílené spolupráce, který byl zaveden už v rámci Amsterdamské smlouvy, byl v Niceské smlouvě více specifikován a rozveden. Jako účel posílené spolupráce

bylo stanoveno „umožnit, aby se Unie rychleji rozvíjela v prostor svobody, bezpečnosti a práva“ (Čl. 40 SEU revidované Smlouvou z Nice).

Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva, podepsaná v roce 2007 s platností od roku 2009, s sebou pro vývoj vnitřní bezpečnosti EU přinesla velké změny. Byla zavedena právní subjektivita Unie a formálně byla zrušena třípilířová struktura maastrichtského chrámu. To znamenalo propojení dosud oddělených oblastí, a to Hlavy IV SEU – Vízová, azylová a přistěhovalecká politika a jiné politiky týkající se volného pohybu osob a Hlavy VI SEU – Ustanovení o policejní a soudní spolupráci v trestních věcech. Agenda celé této oblasti byla Lisabonskou smlouvou zařazena do jednoho nového celku v rámci Smlouvy o fungování EU, do části třetí s názvem Vnitřní politiky a činnosti Unie. Prostoru svobody, bezpečnosti a práva patří Hlava V a spadá do oblasti sdílených pravomocí EU a členských států. Základním rozhodovacím principem při hlasování v Radě se stala kvalifikovaná většina. Bylo posíleno postavení Komise, Evropského parlamentu i Soudního dvora EU, do legislativního procesu byly zapojeny i národní parlamenty (Pikna, 2012). Zrušením pilířové struktury se změnily i právní nástroje, kde pro oblast justice a vnitra nyní platí tradiční nástroje používané v prvním pilíři (Druláková 2011). Pro spolupráci ve vnitřních věcech a justici však i po Lisabonské smlouvě zůstávají jistá specifika vyplývající z tradiční citlivosti v této oblasti, která vychází z neochoty některých států přesouvat svou suverenitu v těchto záležitostech na nadnárodní úroveň.

2.2.4 Prostor svobody, bezpečnosti a práva

„Prostor svobody, bezpečnosti a práva“ je pojem zavedený Amsterodamskou smlouvou v roce 1997. V tomto smyslu je též nazýván jako tzv. amsterodamský cíl (Pikna, 2012). Ve smlouvě je definován jako prostor, v němž má být zajištěn volný pohyb osob za pomoci vhodných opatření týkajících se kontroly na vnějších hranicích, přistěhovalectví, azylového práva a předcházení a potírání zločinu (Čl. 2 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou). Tento prostor nebyl ve smlouvě přímo definován, rozumíme jím oblast spolupráce v justici a vnitřních věcech, tedy spolupráce ve vnitřní bezpečnosti EU (Lacina et al., 2011). Ve Smlouvě o fungování EU ve znění Lisabonské smlouvy byla prostoru svobody, bezpečnosti a práva věnována jedna celá Hlava V.

Prostor svobody lze označit jako oblast, kde je zajištěn volný pohyb osob na bázi Schengenských dohod. Současně zde fungují opatření na ochranu základních práv a svobod a dodržuje se zásada nediskriminace. Řadí se sem i migrační a azylová politika, včetně nutnosti zajistit ochranu soukromé sféry spolu s ochranou osobních dat (Pikna, 2012). Prostor svobody je spojen s existencí tzv. Schengenského prostoru, který vznikl na základě Schengenské dohody z roku 1985. Signatářské země se zavázaly zrušením kontrol na vnitřních hranicích, čímž byl zaručen volný pohyb osob v rámci tohoto území. Země mají společná pravidla týkající se vízové a azylové politiky a ochrany hranic. Pro zajištění bezpečnosti v rámci Schengenu je také nutná posílená policejní a soudní spolupráce. Jak již bylo zmíněno, zpočátku stála schengenská spolupráce mimo rámec EU, Amsterodamskou smlouvou však byla institucionálně začleněna do agendy Unie (Europa, 2009). K udržení veřejné bezpečnosti a pořádku včetně bezpečnosti státu v návaznosti na volný pohyb osob slouží Schengenský informační systém (SIS). Tento systém umožňuje autorizovaným osobám přístup k záznamům o osobách a věcech při provádění hraničních nebo jiných policejních a celních kontrol. SIS je tedy komplexní databáze určená k pátrání po osobách a věcech a je důležitým nástrojem v boji proti nelegální migraci a kriminalitě (Bicanová, 2011). Pokud jde o obsahové vymezení **prostoru bezpečnosti**, lze uvést, že sem patří prostředky zaměřené na omezování trestných aktivit, zejména terorismu a dalších forem organizovaného zločinu. Stěžejní roli zde má organizace Europol a koncepční dokumenty jako Stockholmský program spolu s realizačním dokumentem Akční plán k provádění Stockholmského programu a bezpečnostní dokument Strategie vnitřní bezpečnosti EU. V těchto dokumentech je vyzvednut význam a priorita prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Důraz je také kladen na propojenost a neoddělitelnost vnitřní a vnější bezpečnosti. Pojmenování **prostor práva** předpokládá postupné sladění národních úprav trestního a občanského práva. Důležitou roli v této oblasti hraje Eurojust (Pikna, 2012).

2.2.5 Institucionální zabezpečení vnitřní bezpečnosti

Strategické směry pro legislativní a operativní plánování jsou v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva vymezovány **Evropskou radou** (Čl. 68 SFEU ve znění Lisabonské smlouvy). V rámci Rady je zřízen stálý výbor, který je znám pod označením **Stálý výbor pro operativní spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti (COSI)**. Úkolem tohoto výboru je usnadnit koordinaci činnosti členských států s cílem zajistit podporu a posílit spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti. Znamená to tedy, že do jednání výboru mohou být

zapojeny zejména subjekty spadající pod oblast policejní a justiční spolupráce, potírání závažného zločinu nebo pod oblast migrace a azylu (Pikna, 2012). Za udržování veřejného pořádku stejně jako za ochranu vnitřní bezpečnosti zůstávají odpovědní **členské státy** (Čl. 72 SFEU ve znění Lisabonské smlouvy).

Při boji s přeshraničním zločinem je nezbytná co nejužší spolupráce a propojení policejních a justičních jednotek a možností. Na plnění tohoto úkolu jsou zaměřeny organizace Europol a Eurojust. Založení Evropského policejního úřadu – **Europolu** (European Police Office) bylo odpovědí na přerůstání kriminálních organizací přes národní hranice. Cílem Europolu je přispět k dosažení bezpečnější Evropy tím, že pomáhá donucovacím složkám členských států k dosažení rychlé a ucelené spolupráce zejména v boji proti závažné mezinárodní trestné činnosti a terorismu. V rámci Europolu je možno využít společné vyšetřovací týmy, organizace také slouží jako centrum pro výměnu informací mezi příslušnými donucovacími složkami členských států a poskytuje služby v oblasti vymáhání práva (Europol, 2013).

Eurojust – Evropská jednotka pro soudní spolupráci – je instituce EU, jejíž úlohou je podpora a zlepšování spolupráce justičních orgánů členských zemí v boji proti závažné mezinárodní trestné činnosti v EU. Toho dosahuje zejména podporou a zdokonalováním koordinace mezi vnitrostátními orgány, usnadňováním vzájemné právní pomoci a realizací nástrojů vzájemného uznávání, jako je Evropský zatýkací rozkaz¹⁰. Dále podporuje příslušné orgány při zlepšování účinnosti jejich vyšetřování a stíhání, a to například tím, že hledá řešení pro opakující se problémy v oblasti soudní spolupráce (Eurojust, 2012).

¹⁰ Evropský zatýkací rozkaz ukládá všem vnitrostátním soudním orgánům, aby uznávaly žádost o předání osoby, kterou podá soudní orgán jiného členského státu (Evropa, 2011).

3 Společná bezpečnostní a obranná politika EU

Společná bezpečnostní a obranná politika je součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Dříve byl pro tuto politiku používán název Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP), díky Lisabonské smlouvě však získala současné označení „společná“¹¹. SZBP a SBOP se prolínají a jsou navzájem nedílnou součástí. Hlavním smyslem SBOP je posilování úlohy Unie při ochraně míru a pomoci zachovat mezinárodní bezpečnost jak v Evropě, tak i ve zbytku světa. Cílem této politiky však není ustanovení evropské armády, ale tvorba vojenských a civilních kapacit spolu s institucionálním zázemím, které mají napomáhat k zachování míru a mezinárodního bezpečí a umožňovat Evropské unii rychlou reakci na krizové situace (Lacina et al., 2011).

Následující kapitola se bude věnovat počátku a vývoji této politiky, která se začala prakticky uskutečňovat až po roce 1999 na základě Amsterodamské smlouvy. Dále bude nastíněna stručná geneze a problematika vztahů SBOP a NATO. V další podkapitole bude rozebrána Evropská bezpečnostní strategie z roku 2003 a její aktualizovaná verze vydaná v roce 2008. Následovat budou vojenské a civilní aspekty SBOP. Bude naznačena struktura institucionálního zabezpečení a způsoby financování této politiky.

3.1 Vývoj SBOP

Od neúspěchu Evropského obranného společenství (viz kapitola 2.1.1) byl v oblasti bezpečnostní a obranné politiky EU učiněn velký pokrok. Záležitosti možné budoucí společné obrany byly zmíněny už v Maastrichtské smlouvě, v té době však klíčovou roli v zajišťování bezpečnosti Evropy hrálo NATO. Společná bezpečnostní a obranná politika vznikla v důsledku neschopnosti států Evropské unie samostatně se vypořádat se situací na evropském kontinentu v 90. letech (rozpad Jugoslávie a válka v Bosně, etnické násilí v Kosovu). Evropské státy byly závislé na NATO, ale jelikož Spojené státy, jakožto dominantní člen Severoatlantické aliance, se po ukončení studené války chtěly soustředit na jiné oblasti, byla po Evropské unii požadována větší samostatnost v zabezpečování míru a stability na svém kontinentu (Weiss, 2013).

¹¹ Pro potřeby práce bude do doby vstupu Lisabonské smlouvy v platnost používán pojem „Evropská bezpečnostní a obranná politika“, pro období po zavedení Lisabonské smlouvy v platnost bude tato politika označována jako „Společná bezpečnostní a obranná politika“.

Cestu pro vytvoření EBOP připravilo jednání nejvyšších představitelů Francie a Velké Británie v roce 1998 v **Saint-Malo**. Z této schůzky vzešla výzva k vytvoření společné evropské obrany včetně vybudování odpovídajících kapacit pro samostatnou akci EU při řešení mezinárodních krizí na takových místech, kde se NATO z určitých důvodů nemůže ujmout vedení. V návaznosti na to bylo v roce 1999 na **zasedání Evropské rady v Kolíně nad Rýnem** učiněno rozhodnutí o posílení SZBP skrze vybudování vlastních vojenských a civilních kapacit¹² a byly rozpracovány podrobnosti týkající se společné obrany. Ve zprávě předsednictva z tohoto summitu byl poprvé použit termín „evropská bezpečnostní a obranná politika“. S budováním kapacit bylo nutné vytvořit i nové odpovídající struktury a součástí zprávy tak byl i návrh na vytvoření Politického a bezpečnostního výboru a Vojenského výboru a dalších institucí. Text rozčleňoval možné operace na operace vedené se souhlasem a podporou NATO (NATO mělo poskytnout prostředky a schopnosti) a operace bez NATO (s použitím prostředků poskytnutých členskými státy EU). Bylo také zdůrazněno právo jednotlivých států rozhodnout o poskytnutí či neposkytnutí svých vojenských sil (Fiala a Pitrová, 2009).

EBOP se začala fakticky realizovat až přijetím **Amsterodamské smlouvy**. V souvislosti se společnou obranou zde byl učiněn značný posun od období Maastrichtské smlouvy. Zatímco ve Smlouvě o EU z roku 1993 je společná bezpečnostní a obranná politika vymezena pouze jako možná budoucí eventualita, v Amsterodamské smlouvě se počítalo s postupným vymezováním rámce společné bezpečnostní a obranné politiky, která by mohla vést až ke společné obraně. Pravomocí rozhodnout o společné obraně byla pověřena Evropská rada. Západoevropská unie měla EU v tomto směru podporovat a případně poskytnout operační prostředky (Čl. 17 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou). V době Maastrichtské smlouvy měla EU jasnou politickou vůli stát se globálním hráčem. Neměla však žádné operační kapacity, proto byly úkoly týkající se mezinárodních operací svěřeny jiné v té době existující organizaci – Západoevropské unii. V roce 1992 si ZEU stanovila tři základní skupiny úkolů: a) humanitární a záchranné mise, b) mise k udržení míru, c) mise bojových jednotek k řešení krize, včetně nastolování míru (Handbook on CSDP, 2012). V roce 1997 bylo toto vymezení operací zvaných „**Petersbergské úkoly**“ díky Amsterodamské smlouvě zahrnuto do rámce EU. S vytvořením EBOP získala EU své vlastní

¹² Konkrétní materializovanou podobu toto politické rozhodnutí získalo na zasedání Evropské rady v Helsinkách v prosinci 1999 (Dubský, 2006).

vojenské a civilní operační schopnosti k naplňování těchto úkolů. Lisabonskou smlouvou byl rámec těchto úkolů prováděných pod hlavičkou EU doplněn a rozšířen na šest oblastí:

- humanitární a záchranné mise,
- mise pro předcházení konfliktům a mise na udržení míru,
- operace bojových jednotek k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru,
- společné akce v oblasti odzbrojení,
- poradenské a pomocné mise ve vojenské oblasti a
- stabilizační operace po ukončení konfliktu (Čl. 43 SEU ve znění Lisabonské smlouvy).

Budování nevojenských kapacit pro řešení krizí se stalo stejně důležitým jako utváření kapacit vojenských. V roce 2000 vznikl Výbor pro civilní aspekty řešení krizí a byly označeny čtyři prioritní oblasti **nevojenské problematiky** – policie, podpora právního státu, státní správa a samospráva a civilní ochrana obyvatelstva. Mezi hlavní oblasti spolupráce se řadí předcházení konfliktům, a to zejména v regionech, kde má EU své dlouhodobé zájmy. Mezi tyto regiony patří především Západní Balkán, Blízký východ a Afrika (Dubský, 2006).

Jmenování bývalého generálního tajemníka Javier Solany do funkce Vysokého představitele pro SZBP v roce 1999 bylo důležitým krokem v rozvoji EBOP EU. Solana v roce 2000 formuloval pět základních principů, na kterých má být evropská bezpečnostní a obranná politika založena:

- a) princip dobrovolnosti,
- b) princip upřednostňování národních ozbrojených sil,
- c) důraz na kapacitu,
- d) princip otevřenosti a transparentnosti a
- e) princip spolupráce s NATO (Matějka in Ort, 2005).

Základní principy fungování EBOP byly potvrzeny na summitu v Nice v roce 2000. Tento summit také formálně stvrdil vznik nových institucí – Politického a bezpečnostního výboru, Vojenského výboru a Vojenského štábu.

Lisabonská smlouva, z roku 2009, přejmenovala Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku. Do Smlouvy o EU byl vložen

zvláštní oddíl s názvem Ustanovení o Společné bezpečnostní a obranné politice. Smlouva mimo jiné zavádí nová ustanovení pro rozvoj SBOP, jejichž cílem je postupně vytvořit společnou evropskou obranu (Europa, 2010). Výkon společné obrany závisí na jednomyslném rozhodnutí Evropské rady. K plnění cílů, které jsou vymezovány Radou, dávají členské státy k dispozici své civilní a vojenské síly k případnému využití Unií (Čl. 42 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Z toho vyplývá, jak bylo zdůrazněno již na summitu v Helsinkách v roce 1999, že EU nechce vytvářet žádné nové integrované jednotky a jejím cílem tak není tvorba „evropské armády“. Členské země mají možnost navázat v oblasti misí užší spolupráci, a to především prostřednictvím stále strukturované spolupráce¹³ a Evropské obranné agentury. Lisabonská smlouva dále zdůrazňuje solidaritu mezi členy EU, jež se týká i oblasti vzájemné obrany. Smlouva posílila pravomoci Evropské obranné agentury, jejímž hlavním úkolem je posilování vojenských schopností členských zemí (Čl. 45 SEU ve znění Lisabonské smlouvy).

3.2 Vztah SBOP a NATO

Pro NATO je EU zásadním strategickým partnerem. Tyto dvě organizace sdílí většinu svých členů a všichni navzájem prosazují stejné hodnoty. Jejich partnerství je založeno na vědomí nedělitelnosti bezpečnostní dimenze v kontextu hrozeb 21. století. Evropské státy se až do konce studené války dlouhodobě spoléhaly v otázkách své bezpečnosti a obrany na Severoatlantickou alianci. Po ukončení studené války v 90. letech však vystoupily na povrch ambice EU a její snahy o transformaci sama sebe v globální hospodářskou velmoc a nezávislého hráče na mezinárodním poli. K tomuto bylo nutné osamostatnit se i ve vojenské oblasti a tím zároveň nově definovat své vztahy vůči USA a NATO.

V první polovině 90. let byl ze strany USA iniciován program „**Partnerství pro mír**“ (Partnership for Peace). Cílem tohoto aliančního programu spolupráce bylo zvýšit stabilitu a bezpečnost v Evropě a zároveň posílit politickou a vojenskou spolupráci mezi NATO a partnerskými zeměmi (Natoaktual, 2011).

Paralelně s procesem budování EBOP v EU probíhal proces vytváření **Evropské bezpečnostní a obranné identity (EBOI)** v rámci Severoatlantické aliance. V roce 1984 byla

¹³ Stálá strukturovaná spolupráce může být navázána mezi těmi „členskými státy, jejichž vojenské schopnosti splňují vyšší kritéria a které přijaly přísnější závazky s ohledem na vedení těch nejnáročnějších misí“ (Čl. 42 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Tyto podmínky odkazují na minimální úroveň výdajů na obranu, praxi v mnohonárodní vojenské spolupráci, aktivní roli při vytváření Bojových uskupení EU a další (Khol, 2009b).

za tímto účelem oživena ZEU. Členskými zeměmi bylo potvrzeno odhodlání posílit evropský pilíř NATO a rozšířit bezpečnostní a obrannou dimenzi evropské integrace (Janků a Janků, 2010). V roce 1999 byly na summitu ve Washingtonu přijaty principy vzájemné spolupráce, označované jako „**Berlín plus**“. Bylo rozhodnuto o budování EBOI nejen v rámci Aliance, ale také v rámci EU. EBOI se tak stala významným prvkem při definování vztahů USA a evropských spojenců v NATO. V těchto zásadách je potvrzena náklonnost Severoatlantické aliance k uskutečnění autonomní akce v rámci EU (Matějka in Ort, 2005). Díky EBOI bylo Evropě umožněno převzít větší odpovědnost za svou bezpečnost a obranu, což se dělo skrze využití ZEU. Evropské členské státy se tak více a efektivněji zapojovaly do činnosti NATO a zároveň mohly posilovat svou vlastní evropskou bezpečnost a obranu (Janků a Janků, 2010). Dohoda o spolupráci byla uzavřena v roce 2003 a díky ní získala EU přístup k plánování a kapacitám NATO pro provádění operací v rámci EBOP. Formát „Berlín plus“ byl využit například při operaci Concordia, kde byly využity plánovací zdroje a prostředky NATO (Quille, 2008). S postupným přechodem funkcí ZEU na EU, byla činnost ZEU utlumena a spolupráce v oblasti evropské bezpečnosti a obrany přešla do roviny NATO s EU (Janků a Janků, 2010).

V návaznosti na kroky učiněné v 90. letech, došlo v lednu 2001 k institucionalizaci vztahů mezi EU a NATO. Skrze výměnu dopisů mezi Generálním sekretariátem NATO a Předsednictvím EU byl stanoven rozsah spolupráce a způsoby konzultací bezpečnostních otázek mezi těmito dvěma organizacemi. Hlavní myšlenkou v tomto vztahu je podpora větší evropské odpovědnosti v záležitostech obrany. Kooperace se dále rozvinula v roce 2002 přijetím **Deklarace EU a NATO o EBOP** a o rok později podepsáním již zmíněné dohody Berlín plus (NATO, 2012).

V roce 1999 byla publikována **Strategická koncepce NATO**. Aliance je v ní definována jako základní orgán v architektuře bezpečnosti Evropy. Díky této koncepci se těžiště pozornosti přesouvá z území členských států NATO na teritoria mimo tuto oblast. Jednalo se především o operace v okolí Evropy, zejména pak na Balkáně (Dubský, 2006). Vzhledem k odlišnému vnímání hrozeb, přeměně bezpečnostního prostředí a celkové změně situace v Evropě, ale hlavně i mimo ni, byla na summitu v Lisabonu v roce 2010 přijata nová Strategická koncepce. Kromě samotné Severoatlantické smlouvy je Strategická koncepce základním dokumentem, který vymezuje cíle, úkoly a nástroje NATO. Tento dokument je důležitý nejen pro vývoj samotné Aliance, ale promítá se také do bezpečnostních politik

jednotlivých členských států (Šindelář a Jireš, 2010). Nová Strategická koncepce potvrzuje Unii jako jedinečného a důležitého partnera, přičemž v zájmu obou organizací je plné posílení tohoto strategického partnerství.

V praxi spolu NATO a EU spolupracují zejména skrze mise na Balkáně (mise Concordia a mise Althea). EU využívá při plánování svých vojenských operací Plánovací centrum NATO. Velvyslanci Politického a bezpečnostního výboru a velvyslanci Severoatlantické rady se pravidelně scházejí na společných jednáních. Co se vojenské oblasti týká, spolupráce zde je velmi jednoduchá, jelikož většina států vysílá na jednání jednoho vysokého důstojníka, který zastupuje zemi ve vojenském výboru EU i NATO (Weiss, 2013).

EU a NATO spolu sdílí své strategické zájmy a vzájemně spolupracují skrze strategické partnerství. Již od počátku spolupráce si organizace stanovily několik jasných cílů. Rozvoj SBOP by měl probíhat bez zbytečných duplikací s NATO a neměla by být realizována na místech, kde se již angažuje Aliance. Ve vztahu SBOP a NATO ale objevují i určité problémy. Toto se týká především nedostatku vojenských sil v Evropě. Státy jsou totiž nuceny sdílet evropský vojenský potenciál mezi EU a Aliancí, jelikož většina členských zemí má k dispozici jen jedny vojenské jednotky. Tyto síly jsou tedy předurčeny jak pro potřeby EU, tak pro NATO, což by v případě rozdílných požadavků mohlo způsobit vážné problémy. K určitému překrývání dochází i v programech na vyzbrojování a programech týkajících tvorby zvláštních jednotek rychlé reakce (Euractiv, 2006). Nezbytná je proto koordinace a těsná spolupráce obou seskupení.

Aktuální problém mezi oběma organizacemi je tvořen neshodami mezi Tureckem a Kyprem. Turecko (člen NATO), které neuznává autonomii Kypru¹⁴ (člen EU) a není svolné k řešení bezpečnostních otázek s tímto státem, znemožňuje jednání jak NATO, tak i EU. Na druhé straně i Kypr blokuje tato jednání kvůli svým neshodám s Tureckem (Weiss, 2013).

3.3 Evropská bezpečnostní strategie

Pod vlivem událostí z počátku 21. století schválila Evropská unie v roce 2003 svou vlastní bezpečnostní strategii. Tento programový dokument nazvaný „Bezpečná Evropa

¹⁴ Z Kyperské republiky se odštěpuje severní část ostrova, která je pod nadvládou Turků a tvoří Severokyperskou tureckou republiku. Tato část je jako samostatná uznávána pouze Tureckem.

v lepším světě. Evropská bezpečnostní strategie“ nastiňuje postoje EU k novým globálním hrozbám a sděluje, jakým způsobem je možné proti těmto hrozbám bojovat. Evropská bezpečnostní strategie (EBS) se stala klíčovým dokumentem pro další vývoj v rámci SBOP. Členské státy se tak poprvé společně dohodly na posouzení hrozeb a stanovily si jednoznačné cíle pro prosazení svých bezpečnostních zájmů. Hlavní a základní ze všech cílů je patrný již ze samotného názvu strategie – bezpečná Evropa v lepším světě. Díky EBS byly jasně vymezeny představy EU o vlastní roli v bezpečnosti světa. EBS je rozčleněna do dvou hlavních rovin – analytické a programové (Eichler, 2011). První rovina identifikuje celkové bezpečnostní prostředí, globální výzvy, nejvážnější hrozby a jejich příčiny, druhá část popisuje strategické cíle a způsob boje proti daným hrozbám.

První kapitola ukazuje na neoddělitelnost vnějších a vnitřních aspektů bezpečnosti a zdůrazňuje bezpečnost jako důležitý předpoklad rozvoje. Strategie vychází z předpokladu, že vnímání globálních hrozeb se od dob studené války výrazně změnilo, nové hrozby jsou nyní „rozmanitější, méně viditelné a méně předvídatelné“ (EBS, 2003). **Terorismus** hodnotí jako strategickou a stále běžnější hrozbu a Evropa v tomto směru představuje cíl i základnu současně. Nejzávažnější formou této hrozby je v současnosti násilný náboženský extremismus, jehož příčiny spatřuje v komplexu jevů jako je modernizace nebo kulturní a společenské krize. Jako druhá a zároveň největší hrozba je definována **proliferace zbraní hromadného ničení**, čemuž napomáhá pokrok ve vývoji biologických, chemických a radiologických materiálů a raketových technologií. Nejhorší scénář by pak mohl nastat ve chvíli, kdy by se tyto dvě hrozby zkombinovaly, tedy že teroristickým skupinám by se do rukou dostaly zbraně hromadného ničení. **Regionální konflikty** jakožto další hlavní hrozba, mohou mít přímý i nepřímý dopad na evropské zájmy, nehledě na to, zda se jedná o konflikt v těsné blízkosti teritoria EU nebo ve vzdálenějším světě. Špatná správa věcí veřejných (korupce, slabé instituce atd.) pak spolu s občanskými konflikty mohou narušit státy zevnitř, což může vést až k následnému pádu státu. **Selhávající státy** („State Failure“) tak narušují regionální stabilitu a celosvětové politické uspořádání. V neposlední řadě je v EBS Evropa definována jako primární cíl pro **organizovanou trestnou činnost**. Tento problém má spojitost se všemi ostatními hrozbami a ve vyhrocených případech může dojít až k ovládnutí státu skrze organizovanou trestnou činnost. Je také nastíněn nový rozměr tohoto jevu, a to námořní pirátství.

V programové rovině EBS si EU stanovila tři strategické cíle na ochranu své bezpečnosti. Jsou jimi:

- boj proti hrozbám,
- budování bezpečnosti v evropském sousedství a
- posilování mezinárodního řádu skrze multilateralismus (EBS, 2003).

Jak je vidět z prvního strategického cíle, EU se aktivně zabývá klíčovými **hrozbami a bojem proti nim**. Zdokonaluje svou ochranu skrze opatření přijatá na boj s terorismem (např. evropský zatýkácí rozkaz) a uplatňuje politiku nešíření zbraní hromadného ničení. Při řešení regionálních konfliktů, EU pomáhá selhávajícím státům v jejich obnově. Tím, že poskytuje pomoc těmto státům, zároveň přispívá k boji proti organizované trestné činnosti v EU. Je nutné také podtrhnout, že závěry tohoto strategického cíle vychází z předpokladu, že žádná z nových globálních hrozeb není čistě vojenského charakteru a nelze jí čelit pouze vojenskými prostředky, ale je nutné použít široké spektrum nástrojů. Toto se týká především kombinace zpravodajských, politických, vojenských, policejních a humanitárních prostředků. Vojenská akce má být uskutečněna až jako poslední možné řešení; EU se tak jednoznačně přiklání k mírovému řešení konfliktů a odvrací se od militarismu.

Druhý strategický cíl je definován jako **rozšiřování zóny bezpečnosti v okolí EU**. V zájmu Evropy je, aby země v blízkosti hranic byly řádně řízeny a spravovány. Budování bezpečnosti se má ubírat zejména směrem na východ – balkánské země a Zakavkazsko – a směrem na jih – oblast Středomoří a Blízkého východu.

Třetí strategický cíl klade důraz na **multilateralismus**. Je vyzdvihnuto, že bezpečnost a prosperita závisí na účinném mnohostranném systému, v jehož rámci bude docházet k rozvoji mezinárodní společnosti, mezinárodních institucí a mezinárodního řádu. EBS zdůrazňuje spolupráci s ostatními aktéry mezinárodní bezpečnosti, kam patří mezinárodní instituce jako je WTO nebo NATO, regionální organizace typu OBSE, Rada Evropy nebo také ASEAN, MERCOSUR¹⁵ a Africká unie, ale také spolupráce se samotnými národními státy.

¹⁵ WTO – Světová obchodní organizace; OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě; ASEAN – Sdružení národů jihovýchodní Asie; MERCOSUR – Společný jižní trh.

V poslední kapitole EBS si EU stanovuje za cíl „*být aktivnější, soudržnější a akceschopnější*“ (EBS, 2003). **Aktivnější** Evropa se má soustředit na používání celého spektra nástrojů, které jsou k dispozici a nutnost vytvoření určité strategické kultury, díky níž bude reakce Unie včasná, rychlá a silná dle dané potřeby. V dokumentu je důraz položen na preventivní působení, jež můžou zabránit vzniku závažnějších budoucích problémů. **Akceschopnost** odkazuje na rozvoj schopností jak ve vojenské oblasti, tak i rozvoj civilních prostředků. Byla navržena možnost úvah o širší škále misí. Cílem evropské politiky je také být **soudržnější**. Soudržnost je smyslem celé evropské politiky včetně SBOP. Jak je psáno ve Strategii: „*jsme silnější, pokud jednáme společně*“ (EBS, 2003). Soudržnost v první řadě odkazuje na koordinaci mezi politikami vnější a vnitřní bezpečnosti a jejich nástroji a v druhé řadě na spolupráci mezi partnery. Je nutné provádět koordinaci mezi kroky jednotlivých členských zemí, protože hrozcí nebezpečí jsou nebezpečími společnými a dané problémy nelze vyřešit na úrovni jediné země. Je zdůrazněna nenahraditelnost transatlantického partnerství a snaha o navázání užší spolupráce s Ruskem a stejně tak důležitost spolupráce s každou částí světa.

Evropská bezpečnostní strategie byla aktualizována v roce 2008. Po pěti letech od přijetí první EBS tak byla vydána Zpráva o provádění Evropské bezpečnostní strategie, jejíž podnázev zní „Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě“. Tato zpráva nenahrazuje původní EBS, ale pouze ji upevňuje. Dokument podává zprávu o dosažených výsledcích a pokrocích z hlediska snižování globálních hrozeb. Aktualizovaná strategie zdůrazňuje, že nebezpečí ohrožení se v posledních letech zvyšuje a nabírá na složitosti. Zpráva se věnuje pravděpodobnému oživení zájmu o jadernou energii pro civilní účely a jako hlavní hrozby nadále uvádí **proliferaci zbraní hromadného ničení, terorismus a organizovanou trestnou činnost**. Ve zprávě je zdůrazněna nutná podpora multilaterálního úsilí, a to hlavně v rámci OSN. Jako novou globální výzvu uvádí **počítačovou bezpečnost**, jelikož všechny moderní ekonomiky se velkou mírou opírají o internet a útoky proti vládním či soukromým počítačovým systémům jsou stále častější a mohou se stát účinnou a nebezpečnou zbraní. Do strategie je také nově zavedena **energetická bezpečnost**. Jelikož valná část dovážené ropy a plynu pochází ze zemí mimo EU, které jsou často ohroženy politickou stabilitou, je nutné zavést krizové mechanismy pro případy dočasného přerušení dodávek. V Evropě by také měl být vybudován jednotnější trh s energií a posíleno vzájemné propojení s důrazem na diverzifikaci paliv. Také **změna klimatu** (přírodní katastrofy, zhoršování životního prostředí aj.) je označena jako hrozba ohrožující společnost a může vyvolat například boje

ohledně obchodních tras nebo nepřiměřenou migraci. Ve zprávě jsou popsány úspěchy SBOP v podobě množství probíhajících misí, z nich nejvýraznější je civilní mise EULEX v Kosovu nebo námořní mise ATALANTA v Somálsku. Na problém pirátství, které se vyskytuje především u somálských hranic, bylo díky revidované EBS poukázáno jako na nový rozměr organizované trestné činnosti, jenž má vliv jak na světový obchod, tak i na dodávky humanitární pomoci do země samotné (Zpráva o provádění EBS, 2008).

3.4 Vojenské a civilní aspekty SBOP

Aby Unie mohla provádět společnou bezpečnostní a obrannou politiku a plnit cíle stanovené Radou EU, dávají jí členské státy k dispozici své civilní a vojenské prostředky.

Vojenským aspektem SBOP je snaha o vytvoření a udržování společné vojenské síly o daném rozsahu a akceschopnosti. Již roku 1999 zformulovala EU na summitu v Helsinkách tzv. Evropský základní cíl, čímž rozhodla o vytvoření evropských vojenských sil. Členské státy si tímto dokumentem stanovily rok 2003 jako rok, do kterého by měly být schopny nasadit na místo určené během 60 dní jednotky rychlé reakce o síle o síle 50 000-60 000 osob. Tyto útvary by zároveň měly být vojensky plně samostatné a být schopny zůstat v daném nasazení po dobu nejméně jednoho roku. Jednotky byly určeny pro plnění celého spektra Petersbergských úkolů (Helsinki Headline Goal, 1999). V roce 2003 Rada EU potvrdila, že EU dosáhla operačních schopností v celém rozsahu Petersbergských úkolů, ovšem s určitými omezeními a nedostatky. Tato omezení se týkala zejména času pro nasazení a rizika ohledně rozsahu a intenzitě nasazení, a to především v případě souběžných operací (Council of the EU, 2013c). V roce 2004 byl Evropskou radou schválen tzv. Základní cíl 2010, jenž je modifikací předchozího Evropského základního cíle. Podstatou tohoto cíle bylo vylepšit vojenské schopnosti a kapacity tak, aby EU mohla rychle zakročit a realizovat zároveň více operací odlišného rozsahu a náročnosti (Dubský in Peltrám, 2009). Díky tomuto novému cíli byl rozšířen seznam Petersbergských úkolů o společné odzbrojovací operace. V návaznosti na EBS z roku 2003 měla EU poskytovat podporu pro třetí země v boji proti terorismu, podporovat reformu bezpečnostního sektoru a zejména snažit se jednat preventivně, dříve než se daná krize objeví. Dále bylo rozhodnuto o vytvoření bojových jednotek rychlého nasazení (tzv. battlegroups). Tato bojová uskupení mají být jádrem sil rychlé reakce. Tvořit je má 1 500 vojáků a mají být schopná zahájit operaci do 5 dnů od rozhodnutí Rady EU s tím, že na místě nasazení mají být schopna působit do 10 dnů od tohoto rozhodnutí. Standardní doba

operace má trvat 30 dní s možností prodloužení až na 120 dní (Headline Goal 2010). Battlegroups jsou minimálním, vojensky efektivním souborem sil se způsobilostí jak pro samostatné operace, tak s možností jejich využití jako vstupních sil v počáteční fázi větších operací (Council of the EU, 2011). Ačkoliv plné operační schopnosti bylo dosaženo už v roce 2007 a každého půlroku drží hotovost alespoň jedna jednotka, EU Battlegroups ještě nasazeny nebyly a zůstávají tak stále v záloze¹⁶. Prozatímní nenasazení bojových skupin je ovlivněno například neschopností států nalézt shody ohledně nasazení nebo obecnou nechutí evropských států pro zapojení se do vojenských operací (Tuček, 2013). EU Battlegroups i přes své dosavadní nevyužití mají pro SBOP svůj význam. Jejich případné zrušení by totiž mohlo vyslat signál o nevoli nebo i neschopnosti Unie při řešení mezinárodních krizí a konfliktů.

Do vojenské části SBOP spadají i vojenské programy EU. Sem patří např. GALILEO – lokalizační a satelitní systém EU nezávislý na americkém GPS nebo výroba vojenského letounu A-400M (Svoboda, 2010).

Rozvíjení **civilní složky** SBOP je považováno za stejně důležité jako vytváření vojenských kapacit. V roce 2000 na summitu ve Feiře bylo rozhodnuto o vytvoření nevojenských sil pro řešení krizí a byl ustanoven Výbor pro civilní aspekty řešení krizí. Byly také identifikovány čtyři prioritní oblasti nevojenské problematiky:

- policie,
- podpora právního státu,
- posílení státní správy a samosprávy a
- civilní ochrana obyvatelstva (Pikna, 2012).

U civilních operací Unie jde zejména o podporu státních orgánů a institucí při procesu upevňování vnitřních poměrů v zemi a celkové vnitřní stabilizace daného státu. Tohoto je dosahováno skrze aplikaci výše zmiňovaných čtyř nástrojů. V tomto směru hrají nejdůležitější roli policejní jednotky. V roce 2004 se členské státy dobrovolně zavázaly vyčlenit více než 5 000 policistů pro mezinárodní mise, z nichž až 1 400 má být schopno rychlého nasazení v době méně než 30 dnů (Council of the EU, 2009). V praxi mohou být integrované policejní

¹⁶ Ve složení EU Battlegroups je zpravidla uplatňován tzv. model 2+1, tedy dva menší a jeden větší stát. Skupiny, které již navázaly permanentní spolupráci jsou Nordic (Norsko, Švédsko, Finsko, Estonsko a Irsko) a Helbroc (Řecko, Kypr, Bulharsko, Rumunsko) (On War On Peace, 2013a).

jednotky, tvořící civilní složku operace, zařazeny pod pravomoc vojenské části mise s možností následného převedení pod civilní vedení (Pikna, 2012).

V návaznosti na Evropskou bezpečnostní strategii schválila v roce 2004 Evropská rada tzv. Civilní základní cíl 2008. Podstatou tohoto cíle bylo plánování a rozvoj civilních schopností nezbytných k naplnění bezpečnostních cílů EU a vycházel z výše zmíněných čtyř prioritních oblastí¹⁷. V roce 2007 byl přijat nový Civilní základní cíl 2010, který se měl zaměřit na identifikované slabiny předchozího cíle (Khol, 2008). Mezi nově stanovené priority tak patří např. zlepšení kvality schopností a kapacit v oblasti civilního zvládání krizí, zvýšení dostupnosti expertů a dalších kapacit, vývoj nových nástrojů nebo celkové posílení spolupráce mezi civilními a vojenskými nástroji SBOP (Civilian Headline Goal 2010).

3.5 Institucionální zajištění v oblasti obranné politiky EU

Institucionální zajištění vychází z obecné struktury orgánů SZBP. Klíčovými orgány jsou tedy Evropská rada, Rada EU a Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Zvláštní oblast vojenského a civilního zvládání krizí si však vyžádala vytvoření řady speciálních orgánů k řešení specifických otázek SBOP.

Prvním z řady stálých výborů SBOP je **Politický a bezpečnostní výbor** (PSC – Political and Security Committee). PSC se schází na úrovni národních velvyslanců a slouží jako přípravný orgán pro Radu EU (Council of the EU, 2013d). Podle Článku 38 SEU ve znění Lisabonské smlouvy je jeho hlavním úkolem sledování mezinárodní situace a provádění SZBP včetně SBOP. Dále provádí politickou kontrolu a strategické řízení vojenských a policejních operací. V civilních otázkách krizového řízení mu poskytuje poradenství a doporučení **Výbor pro civilní aspekty řešení krizí** (CIVCOM – Committee for Civilian Aspects of Crisis Management) (Council of the EU, 2009). Třetím stálým výborem je **Vojenský výbor EU** (EUMC – European Union Military Committee). Je to nejvyšší vojenský orgán, skládá se z náčelníků generálních štábů členských států, kteří jsou běžně zastoupeni jejich stálými vojenskými zástupci. EUMC poskytuje poradenství ve vojenských záležitostech (Council of the EU, 2013d). **Politicko-vojenská skupina** (PMG – Politico-military Group) je zodpovědná za politicko-vojenské aspekty SBOP a dává

¹⁷ Později přidány dvě další oblasti – monitorování a podpora úřadů zvláštních představitelů EU (Council of the EU, 2009).

doporučení a rady PSC v této oblasti. Je zodpovědná za vojenské a civilně-vojenské operace (Defense, 2012).

Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) představuje diplomatický sbor EU. Pomáhá VP-ZVBP při výkonu společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Součástí ESVČ jsou tři následující útvary spadající pod SBOP:

- Vojenský štáb EU,
- Útvar schopnosti civilního plánování a provádění a
- Ředitelství pro zvládání krizí a plánování (European External Action Service, 2013).

Při plánování vojenských operací využívá EU buďto národní operační centra členských zemí nebo plánovací centrum NATO (SHAPE). K dlouhodobému strategickému plánování slouží **Vojenský štáb EU** (EUMS – European Union Military Staff). V případě civilních operací je pak využíván **Útvar schopnosti civilního plánování a provádění** (CPCC – Civilian Planning and Conduct Capability). Třetím útvarem je **Ředitelství pro zvládání krizí a plánování** (CMPD – Crisis Management and Planning Directorate), jehož úkolem je zajistit účinné využití schopnosti EU integrovat vojenský a civilní přístup ke krizovému managementu (Weiss, 2013). CMPD pracuje pod politickou kontrolou a strategickým vedením PSC. Poskytuje pomoc a poradenství VP-ZVBP a příslušným orgánům Rady EU (Council of the EU, 2013i).

Při EU působí v oblasti SBOP tři agentury, z nichž největší význam má **Evropská obranná agentura** (EDA – European Defence Agency)¹⁸ se sídlem v Bruselu. Posláním agentury je rozvoj obranných schopností, spolupráce při vyzbrojování a spolupráce při výzkumu a vývoji obranných systémů (Svoboda, 2010). V rámci agentury se státy sdružují do skupin a vedou společné projekty. Účast v EDA není pro státy povinná (Čl. 45 SEU ve znění Lisabonské smlouvy).

¹⁸ Dalšími dvěma agenturami jsou Ústav EU pro studium bezpečnosti (EU Institute for Security Studies) v Paříži a Satelitní středisko EU (EU Satellite Centre) v Torrejónu (Council of the EU, 2013e).

3.6 Financování akcí SBOP (SZBP)

Jak bylo výše uvedeno, SBOP je součástí SZBP a je proto financována z prostředků určených pro tuto zastřešující politiku. Prostředky pro SZBP pochází z několika zdrojů, kterými jsou:

- rozpočet EU,
- mimorozpočtové financování,
- nástroje pomoci třetím zemím a
- Evropský rozvojový fond (Ministerstvo zahraničních věcí, 2011c).

Administrativní výdaje na SZBP jsou hrazeny z **rozpočtu EU**. Operativní výdaje jsou rovněž hrazeny stejným způsobem, s výjimkou výdajů na operace související s vojenstvím nebo obranou a případy, kdy Rada EU jednomyslně rozhodne jinak (Čl. 41 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Finanční perspektiva EU se sestavuje na sedm let a současné období je v rozmezí let 2007-2013. Finanční rámec se dělí na šest okruhů¹⁹, přičemž SZBP je součástí okruhu „EU jako globální hráč“ (European Commission, 2012b). Celková výše finančních prostředků na celé období je 975,777 mld. EUR²⁰. Na oblast „EU jako globální hráč“ byla vyčleněna částka 55,935 mld. EUR (European Commission, 2010). Tato rozpočtová kapitola, do které spadá oblast vnější politiky EU, v sobě mimo SZBP dále zahrnuje zejména spolupráci se třetími zeměmi, rozvojovou a hospodářskou spolupráci, humanitární pomoc a podporu demokracie a lidských práv (European Commission, 2010).

Pro srovnání objemu finančních prostředků je uvedena tabulka 3.1, ve které jsou k vidění konkrétní návrhy rozpočtů oblastí „EU jako globální hráč“ a „Udržitelný růst“. Kapitola „Udržitelný růst“ je nejvíce podporovanou oblastí EU a má proto největší podíl na výdajích z celkového rozpočtu EU.

¹⁹ Názvy rozpočtových kapitol jsou: Udržitelný růst; Ochrana přírodních zdrojů a hospodaření s nimi; Občanství, svoboda a právo; EU jako globální hráč; Administrativa; Kompenzace (European Commission, 2012b).

²⁰ Částka je ve stálých cenách z roku 2004. Částka byla upravena kvůli rozšíření na EU-28.

Tab. 3.1 Výdajové stropy vybraných kapitol z rozpočtového rámce 2007-2013 (v mld. EUR, běžné ceny, upraveno pro rok 2013)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
Udržitelný růst	53,979	57,653	61,696	63,555	63,974	67,614	70,147	438,618
EU jako globální hráč	6,578	7,002	7,440	7,893	8,430	8,997	9,595	55,935
Celkové prostředky na závazky	124,457	132,797	134,722	140,978	142,272	148,049	152,502	975,777
Udržitelný růst	43,4 %	43,4 %	45,8 %	45,1 %	45,0 %	45,7 %	46,0 %	
EU jako globální hráč	5,3 %	5,3 %	5,5 %	5,6 %	5,9 %	6,1 %	6,3 %	

Zdroj: European Commission, 2012a, vlastní zpracování.

Z tabulky je patrný rozdíl mezi výdaji do daných oblastí. Na kapitolu „Udržitelný růst“ připadá více než 40 % všech výdajů EU. Oproti tomu kapitola „EU jako globální hráč“ má podíl na celkových výdajích EU jen 5-6 %. Obě kapitoly mají vzrůstající tendenci, roste však i celkový objem výdajů z rozpočtového rámce. Celková alokace prostředků na SZBP v rámci kapitoly „EU jako globální hráč“ na období 2007-2013 činí 2,1 mld. EUR, podíl na kapitole tak tvoří 3,7 %.

Ve finanční perspektivě na léta 2014-2020 bude SZBP spadat do kapitoly „Globální Evropa“. Dle návrhu Komise by na tuto rozpočtovou kapitolu mělo připadnout až 70 mld. EUR, což je o 14 mld. EUR více než v minulém období (Weiss, 2011). Jak je možné vidět v tabulce 2.2, struktura této kapitoly se nijak výrazně nezmění oproti kapitole z předchozího období. Změny v alokaci prostředků budou jen minimální. Na SZBP bude připadat 2,5 mld. EUR a těmito prostředky se na kapitole bude podílet 3,6 % (Weiss, 2011). Tento nárůst finančních prostředků pro pole vnější politiky vypovídá o zvýšeném zájmu EU učinit z této oblasti viditelnější a mohutnější část celkové agendy Unie. Jak je ovšem zřejmé z tabulky 2.2, objem finančních prostředků vydávaných na SZBP z rozpočtu EU je oproti zbytku kapitoly velmi malý.

Tab. 3. 2 Alokace prostředků v kapitole (ceny roku 2011)

<i>Nástroj</i>	<i>Objem prostředků v období 2007-2013 [mld. EUR]</i>	<i>Podíl na kapitole [%]</i>	<i>Objem prostředků v období 2014-2020 [mld. EUR]</i>	<i>Podíl na kapitole [%]</i>
Nástroj předvstupní pomoci	11,7	20,6	12,5	17,9
Nástroj evropského sousedství	12,8	22,5	16,1	23,0
Nástroj partnerství	0,4	0,7	1,0	1,4
Nástroj pro rozvojovou spolupráci	17,5	30,8	20,6	29,4
Nástroj pro stabilitu	1,8	3,2	2,5	3,6
Nástroj pro spolupráci v jaderné bezpečnosti	0,5	0,9	0,6	0,9
Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva	1,2	2,1	1,4	2,0
Nástroj pro humanitární pomoc	6,3	11,1	6,4	9,1
Nástroj pro civilní ochranu	-	-	0,2	0,3
Společná zahraniční a bezpečnostní politika	2,1	3,7	2,5	3,6
Makroekonomická finanční pomoc	0,6	1,1	0,6	0,9
Evropská dobrovolnická služba humanitární pomoci	-	-	0,2	0,3
Garanční fond pro vnější činnosti	0,9	1,6	1,3	1,9
<i>Celkem</i>	56,8	100,0	70	100,0

Zdroj: Weiss, 2011, vlastní zpracování.

Jak vyplývá z výše uvedeného, operativní výdaje související s vojenstvím nebo obranou a výdaje, u kterých tak rozhodne Rada, jsou hrazeny **mimorozpočtově**. Dle Smlouvy o EU v sobě mimorozpočtové financování zahrnuje dva základní způsoby financování:

- formou příspěvků členských států,
- formou „jiného způsobu“ financování (Čl. 41 SEU ve znění Lisabonské smlouvy).

Příspěvky členských států se stanovují podle velikosti jejich ekonomik (tj. dle HDP). Je však stanoveno, že státy nejsou povinny těmito příspěvky přispívat (Čl. 41 SEU ve znění Lisabonské smlouvy). Mezi „jiné způsoby“ financování patří například mechanismus

ATHENA²¹. Tento mechanismus slouží k financování společných nákladů operací EU²² vojenského nebo obranného charakteru. V současnosti těží z ATHENY tři aktivní vojenské operace:

- EUFOR ALTHEA,
- EUNAVFOR ATALANTA,
- EUTM SOMALIA a
- EUTM MALI.

V minulosti byly skrze tento mechanismus financovány následující operace/podpůrné akce: AMIS 2, EUSEC RD CONGO, EUFOR RD CONGO, EUROF TCHAD RCA a EUFOR Libya (Council of the EU, 2013f).

Finanční prostředky na aktivity SZBP mohou plynout také z **finančních nástrojů pomoci třetím zemím** (např. Nástroj stability). Těmito nástroji mohou být financování činnosti SBOP v krizových regionech světa. **Evropský rozvojový fond** může podporovat činnosti SZBP (SBOP) v zemích ACP²³ (Ministerstvo zahraničních věcí, 2011c).

Pro shrnutí můžeme tedy u financování operací SBOP rozlišit:

- financování správních výdajů – hrazeny z rozpočtu EU,
- financování operativních výdajů, které nemají souvislost s vojenstvím nebo obranou – hrazeny z rozpočtu EU,
- financování operativních výdajů v souvislosti s vojenstvím nebo obranou – hrazeny státy, u nichž tyto náklady vznikly
- financování operativních výdajů v souvislosti s vojenstvím nebo obranou, tzv. „společné náklady“ – hrazeny z mechanismu ATHENA.

²¹ Mechanismus ATHENA byl zřízen v roce 2004. Finanční prostředky tohoto mechanismu tvoří příspěvky členských států (výše příspěvků je odvozena od jejich HDP). Rozhodovací orgán ATHENY tvoří Zvláštní výbor, který se skládá ze zástupců každého zúčastněného státu (Council of the EU, 2013f).

²² Obecné pravidlo je, že náklady na vojenské operace SBOP nesou ty členské země, u nichž tyto náklady vznikly (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2011c).

²³ Země Afriky, Karibiku a Pacifiku.

4 Vybrané vojenské, policejní a civilní mise EU

Díky Společné bezpečnostní a obranné politice může EU provádět operativní mise ve třetích zemích. Tato politika poskytuje rámec spolupráce pro mise, jejichž cílem je zejména udržovat mír a posilovat mezinárodní bezpečnost. EU má možnost využití řady výhod, jež má v oblasti zvládání krizí. Jde zejména o provázanost civilních a vojenských složek a nástrojů ke zvládání krizí, stejně jako provázanost politických a bezpečnostních nástrojů Unie s bezpečnostními aspekty SZBP.

Tato kapitola popisuje vybrané vojenské, policejní a civilní mise prováděné pod hlavičkou EU. První část kapitoly nahlíží na zahraniční mise EU jako na celek. Následující tři podkapitoly se věnují konkrétním operacím, přičemž vzhledem k rozsahu práce byla z každé kategorie vybrána jedna mise. Zvolené operace byly vybrány podle různých měřítek – mise EU NAVFOR v Somálsku je první námořní vojenskou operací, mise EUPM v Bosně a Hercegovině byla nejdéle trvající operací a mise EULEX v Kosovu je největší civilní misí EU z pohledu počtu nasazeného personálu. Tyto operace jsou popisovány z hlediska konfliktu, díky němuž se daná země ocitla ve stavu vyžadujícím mezinárodní pomoc, a dále z hlediska důvodů předcházejících vyslání mise. Následuje popis průběhu a organizace operace včetně stručného hodnocení mise.

4.1 Operace EU

Jak již bylo zmíněno, operace EU jsou prováděny v celé škále Petersbergských úkolů, které byly pod agendu EU zavedeny Amsterodamskou smlouvou. Lisabonská smlouva pak tyto úkoly rozšířila o další okruhy, viz třetí kapitola.

EU vysílá v první řadě klasické **vojenské mise**, při nichž je úkolem evropských vojáků dohlížet na udržování míru nebo pomáhat mír vynucovat. Tyto operace jsou tedy zaměřeny na stabilizování bezpečnostní situace na územích ohrožených vnitřní nestabilitou, vzrůstajícím napětím nebo násilím. Vedle tohoto druhu misí, provádí Unie i **policejní operace a civilní operace (operace na podporu právního státu)**²⁴. Cílem policejních misí je asistence při výcviku místních policejních sil v cílové zemi. V případě potřeby však mohou

²⁴ Obecnější členění misí EU tvoří pouze mise vojenské a mise civilní. V takovém případě bývají policejní operace zahrnovány do civilních misí. Vzhledem ke specifičnosti a množství policejních misí však bude v práci používáno rozdělení na tři druhy operací.

jejich úkoly i zcela převzít a na určitou dobu místní policejní jednotky nahradit. Mise na podporu právního státu v sobě zahrnují celou škálu úkolů, jejichž cílem je posílení a upevnění důležitých institucí v cílové zemi. Tyto asistenční a výcvikové mise se tak zaměřují na výcvik soudců, vězeňské správy nebo úředního státní správy a samosprávy (Weiss, 2013).

Geograficky jsou operace EU soustředěny jak na oblasti v blízkosti hranic Unie, tak na vzdálenější regiony světa. Mise EU byly vyslány do:

- oblasti Západního Balkánu (FYROM, Bosna a Hercegovina, Kosovo),
- post-sovětské oblasti (Ukrajina, Moldavsko, Gruzie),
- Blízkého a Středního východu (Afghánistán, Irák, Palestinská autonomie),
- na území Afriky (Libye, Mali, Niger, Čad, Súdán, Africký roh, Somálsko, Guinea Bissau, DR Kongo) a
- do jihovýchodní Asie (Indonésie).

Co se týče struktur vytvářených pro plnění operací EU, ve vojenské oblasti jsou operace prováděny jednotlivými národními vojenskými jednotkami členských států, které jsou pro účely mise spojovány do vyšších celků. Tyto celky mají následně společný výcvik, velení a řízení a disponují společnou výzbrojí a výstrojí. Oproti tomu civilní mise jsou tvořeny hlavně individuálními experty, jako jsou policisté, soudci, vyšetřovatelé, pohraničníci nebo celníci apod. nebo výjimečně malými jednotkami. Není zde tedy k dispozici žádný společný výcvik nebo jednotné vybavení (Khol, 2008).

Rozhodnutí o zahájení misí pod hlavičkou EU bylo vydáno v roce 2002. První mise byla vyslána na začátku roku 2003 do Bosny a Hercegoviny (mise EUPM). Po této policejní misi následovala vojenská mise Concordia do Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, zahájená v březnu 2003. Mimo evropský kontinent se EU vydala poprvé v polovině roku 2003 díky vojenské misi Artemis, a to do Demokratické republiky Kongo. Počátkem roku 2013 byla vyslána zatím poslední mise, mise výcviková na Mali. Spolu s touto zatím poslední operací tak bylo celkem Unií vysláno 32 misí, z toho 17 je již ukončených. Přehled probíhajících a ukončených misí viz Příloha 1. Mise trvají po různou dobu, od období pár měsíců po několik let. Co se zaměření misí týká, poměr mezi vojenskými, policejními a civilními misemi je 6:8:18. Z tohoto je možno vyvodit jednoznačný závěr ohledně soustředěnosti EU na civilní, tedy relativně méně náročné, spektrum operací. Ohledně

vojenských operací, u kterých je cílem tvorba nebo vynucování míru, je SBOP EU zatím nedostačující a závislá na Severoatlantické alianci.

Obsah misí je velmi široký a rozmanitý, zejména v civilním sektoru. Vzhledem k náplni a mandátu mise, můžeme operace EU rozčlenit na:

- vojenské mise,
- policejní mise,
- asistenční mise,
- monitorovací mise,
- mise na podporu budování právního státu,
- mise na podporu reformy bezpečnostního sektoru,
- poradní mise v oblasti kontroly hranic a
- plánovací mise (CSDP Map, 2012).

Konkrétní úkoly v případě operací SBOP jsou stabilizace země za pomoci vojenských sil, výstavba policejních sil, boj proti pirátství a terorismu, právní reforma a posilování právního státu, monitorování mírových a hraničních dohod, poskytování konzultací, vzdělávání, výcvik a poskytování poradenství v rozličných oblastech zahrnujících vojenské, policejní nebo soudní aspekty; odzbrojení, demobilizace a reintegrace; poskytování ochrany uprchlíkům, vytváření podmínek pro práci humanitárních pracovníků a další (Buršová, 2012). Z výčtu je patrné, že se EU snaží o komplexní a ucelený přístup k bezpečnosti, ve kterém dochází ke kombinaci tradiční vojenské a jiné ochrany spolu s podporováním ekonomického rozvoje a upevňováním správného vládnutí skrze právní stát.

Současně s nepopiratelným významem a hodnotou misí EU působí několik faktorů, které mají zásadní dopad na ambice a možnosti Unie stát se hlavním globálním hráčem na poli mezinárodní bezpečnosti. Prvním z limitujících faktorů je objem výdajů na obranu. Evropské země vydávají na vojenské účely jen 1,6 % HDP, čímž výrazně zaostávají za USA, v jejichž případě je to 4,8 % HDP²⁵. K tomuto se přidávají nedostatky ve struktuře těchto výdajů (European Defence Agency, 2012). Z tohoto vyplývá, že možnosti EU ve vojenské rovině jsou na nižší úrovni než možnosti USA a z toho také vycházejí ambice ohledně cílů

²⁵ Údaje jsou za rok 2010. V peněžním vyjádření je to 194 mld. EUR v případě států Unie a 520 mld. EUR na obranu USA (European Defence Agency, 2012). Výdaje v rámci EU v sobě zahrnují 26 států, Dánsko se na SBOP neúčastní.

EU. Dalším limitujícím faktorem je velikost nasazeného personálu. EU vyslala 66 000 vojáků, což jsou 4 % z celkového vojenského personálu, zatímco USA nasadila téměř 200 000 vojáků, to představuje 14 % vojenského personálu (European Defence Agency, 2012). Jak uvádí Eichler (2011), je zde zřejmá fixace armád zemí EU na poklidný život v mírových posádkách. Skutečnost, že pouze 4 % z nich se podílí na operacích v zahraničí, limituje EU v okamžicích případného rozhodování o počtu nasazovaných jednotek a rozsahu operací mimo území EU. Pro evropské země je dále typická neochota na účasti ve skutečně bojových akcích. K tomuto kroku je přistupováno až po vyčerpání všech nevojenských prostředků pro řešení krize, zejména ekonomických, politických a diplomatických. Přispívá k tomu také to, že EU ani jako celek nemá prostředky ani potenciál na vedení totálních válek. EU proto nemá ambice na operace, u nichž dochází ke zničujícím útokům jednotkami o síle divize nebo armádního sboru. Místo toho se soustřeďuje na manévry a přeskupování ozbrojených sil, nejčastěji ve velikosti jednoho praporu (Eichler, 2011).

4.2 EU NAVFOR Somalia – vojenská operace Atalanta

EU se rozhodla prostřednictvím SBOP řešit jeden z aktuálních mezinárodních problémů, který představuje nestabilní sociopolitické prostředí v Somálsku. Tato nestabilita je spojována především s rozmáhajícím se námořním pirátstvím u somálského pobřeží. V důsledku pirátství trpí místní obyvatelstvo nedostatkem zdrojů a jsou tak vytlačováni ze svých sídel a stávají se objekty zastrašování. Původně bylo somálské pirátství motivováno lokální frustrací proti nelegální přítomnosti cizích plavidel v místních teritoriálních vodách. Tyto lodě totiž silně ohrožovaly somálský rybářský průmysl. V poslední době se však pirátství stalo vysoce ziskovým organizovaným zločinem. EU se proto rozhodla na toto území vyslat svou historicky první námořní vojenskou misi. Pro Unii tato mise představuje šanci pro zvýraznění své role na poli řešení mezinárodních problémů.

4.2.1 Pozadí konfliktu

Pirátství u pobřeží Somálska je příznakem politické nejistoty a nestability, probíhajícího násilí mezi místními klany a mezinárodního geopolitického soupeření na pevnině. Počátky somálského pirátství sahají do 90. let minulého století. V té době byl dovršen rozpad státní moci bývalé Somálské republiky a začaly se objevovat první ozbrojené skupiny. Tyto skupiny operovaly s výlučně ekonomickým cílem ochránit loviště ryb, o něž se rozpadlý stát nebyl schopen postarat. Postupně se k problému nelegálního rybolovu

v místních vodách přidal problém objevujících se barelů s odpadem (zřejmě i jaderným) ze zahraničí. Somálští piráti se nejprve začali seskupovat ve zchudlých oblastech u pobřeží a jejich prvními oběťmi se staly rybářské lodě Dánska a Španělska.

Pirátské skupiny nikdy neusilovaly o ukradení plavidla nebo nákladu, ale jejich cílem bylo vymoci „daň“ z rybolovu v jejich vodách. Za tuto hotovost pak přepadená posádka vykoupila sebe i svou loď. Rozpoznání finančního potenciálu únosu lodí a vidina zisku však brzy přilákala i ty skupiny, jimž na ochraně teritoriálních vod nezáleželo, a přepadaly bez rozdílu všechna plavidla. V praxi se poté objevilo nelegální prodávání tzv. „licencí k rybolovu“. Zahraničním rybářským společnostem, které ohrožovaly místní rybáře, je prodávali místní vůdci využívající tyto peníze k financování svých milicí nebo nákupu zbraní. Z původního záměru ochrany rybářské komunity se vyvinul výnosný organizovaný zločin, který ohrožuje bez výjimky všechna plavidla, a pirátství se stalo novým sektorem v somálské ekonomice (Šimon, 2011).

Tab. 4. 1 Rozsah somálského pirátství v letech 1994-2012

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Počet útoků somálských pirátů	1	14	4	5	9	14	25	21	17
Počet útok ve světě celkem	103	188	228	248	202	300	469	335	370
Podíl somálských pirátů na celku	1 %	7 %	2 %	2 %	4 %	5 %	5 %	6 %	5 %

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet útoků somálských pirátů	18	23	13	22	48	111	218	219	237	75
Počet útok ve světě celkem	445	329	276	239	263	293	410	445	439	297
Podíl somálských pirátů na celku	4 %	7 %	5 %	9 %	18 %	38 %	53 %	49 %	54 %	25 %

Zdroj: ICC Commercial Crime Services, 2013a, vlastní zpracování.

Puntland, severovýchodní oblast Somálska, se v roce 2002 stala ohniskem somálského pirátství. Většina útoků se odehrává v Adenském zálivu. Počet pirátských útoků od poloviny 90. let postupně rostl až na extrémní čísla, které jsou znázorněna v tabulce 4.1. Geografické znázornění útoků je možno nalézt v Příloze 2.

4.2.2 Důvody k vyslání mise

Pirátství je jedním z následků somálské nestability a příčiny této vnitřní krize nelze řešit pouze čistě námořní operací. Situaci v Somálsku se už pokusily řešit jak africké regionální organizace (např. Africká unie), stejně tak i OSN. Ani jednomu z nich se však nepodařilo Somálsko stabilizovat (Šimon, 2011).

Útoky somálských pirátů se postupně od zaměření se na rybářské a obchodní lodě dostaly až k lodím Světového potravinového programu (WFP – World Food Programme) a lodě turistické. Takovéto případy pirátství mají následný dopad zejména na civilní obyvatelstvo země z hlediska jeho ohrožení, přerušení potravinové a jiné humanitární pomoci. Obyvatelé tak ztrácejí perspektivu rozvoje.

Námořní síly EU se snaží ochránit námořní dopravu ve vodách Indického oceánu, Arabského moře a Adenského zálivu. Právě tyto oblasti jsou totiž pro EU ze strategického hlediska velmi důležité. Skrze Adenský záliv vede námořní trasa, přes kterou je převáženo až 95 % z celkového objemu zboží dováženého po moři do zemí EU. Přibližně 20 % z objemu celosvětového obchodu je dopravováno také přes tuto trasu (Rovensky, 2013). Útoky pirátů stojí ročně miliardy dolarů. Je odhadováno, že v roce 2010 stálo řádění pirátů globální ekonomiku mezi 4,9 mld. a 8,3 mld. USD²⁶. Tyto finanční ztráty mají v roce 2015 stoupnout až na 13-15 mld. USD. Zisk z pirátství na somálském pobřeží je odhadován na 75-238 mil. USD a v roce 2015 to má být až 200-400 mil. USD (Geopolicity, 2011).

Nejnebezpečnější lokací z hlediska pirátství je průliv Bab el Mandeb, viz Obr. 4.1. Tento průliv tvoří strategickou spojnici mezi Středozemním mořem a Indickým oceánem a jeho případné uzavření by bylo pro světový obchod ekonomickou katastrofou. Ropné tankery z Perského zálivu směřující do Evropy nebo USA by nemohly vplout do Rudého moře, ale

²⁶ Do těchto nákladů jsou zahrnovány výdaje na nákup pohonných hmot z důvodu zvýšení rychlosti plavidel, náklady na vojenské námořní operace, náklady na bezpečnostní opatření, vyšší pojistné, změny a s nimi spojené prodloužení dopravních tras, výkupné, výlohy na trestní řízení se zadrženými osobami a další.

místo toho využít daleko delší trasu kolem jižní Afriky. To by prodlužovalo námořní trasy a přinášelo neúnosné finanční náklady a s nimi spojené ztráty (Rovensky, 2013).

4.2.3 Průběh a organizace mise

V souladu se Společnou bezpečnostní a obrannou politikou EU, příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN a v souladu s mezinárodním právem byla z výše zmíněných důvodů dne 8. prosince 2008 zahájena operace EU NAVFOR Somalia – Atalanta (Council of the EU, 2013g). Atalanta je jméno bájně řecké lovkyně a zároveň i pojmenování první společné námořní operace členských států Evropské unie. Cílem EU NAVFOR²⁷ Somalia je přispět k odvrácení, potlačení a prevenci pirátství u somálského pobřeží. Námořní síly mají přispívat k ochraně obchodních plavidel, zejména lodí Světového potravinového programu dovážejícímu pomoc pro somálské obyvatelstvo (Usnesení EP, 2009). Mandát operace byl od jejího začátku prodloužen už třikrát – v prosinci 2009, v červnu 2010 a naposledy v březnu 2012. V současnosti se tedy očekává ukončení operace do 31. prosince 2014. Mise EU NAVFOR Somalia se účastní celkem 23 členských států Unie spolu s několika nečlenskými zeměmi²⁸ (EU NAVFOR Somalia, 2013a).

Mezi hlavní úkoly mise patří:

- ochrana plavidel WFP dovážejících humanitární pomoc pro obyvatele Somálska,
- ochrana plavidel zásobující jednotky Africké unie AMISOM²⁹,
- ochrana jiných zranitelných civilních plavidel proplouvajících u somálského pobřeží,
- odvrácení, prevence a potlačení pirátství a ozbrojených loupeží na moři u somálského pobřeží a
- přispívat k monitorování rybářských aktivit u pobřeží Somálska (EU NAVFOR Somalia, 2013a).

Hlídkování a přítomnost plavidel EU NAVFOR má zastrašit organizované skupiny pirátů, narušit a rozvrátit jejich činnost a zredukovat množství ozbrojených útoků proti plavidlům. Úkolem vojenských jednotek je také zadržovat podezřelé osoby a předávat je k soudnímu stíhání (Rovensky, 2013).

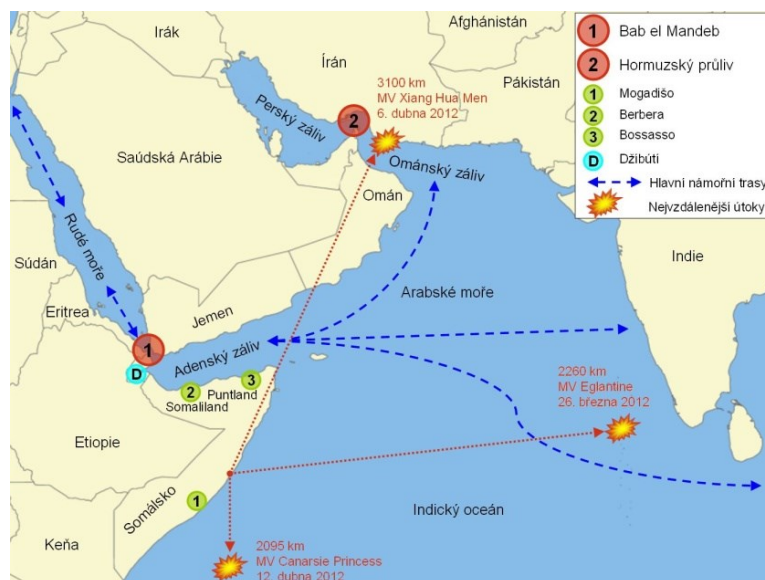
²⁷ European Union Naval Force – námořní síly pod vedením Evropské unie.

²⁸ Nečlenské státy přispívající k operaci Atalanta jsou Chorvatsko, Černá Hora, Srbsko, Ukrajina a Norsko (EU NAVFOR Somalia, 2013a).

²⁹ African Union Mission in Somalia.

Operační prostor mise zahrnuje jižní oblast Rudého moře, Adenský záliv a západní oblast Indického oceánu, viz Obr. 4.1. Celková rozloha je téměř 4 mil. km², což je cca 1,5 násobek rozlohy Evropy (EU NAVFOR Somalia, 2013a).

Obr. 4. 1 Mapa operačního prostoru EU NAVFOR Somalia

Zdroj: On War On Peace, 2013.

Politická kontrola a strategické řízení jsou vykonávány Politickým a bezpečnostním výborem EU. Vojenský výbor EU poskytuje PSC rady a doporučení a sleduje řádný výkon operace Atalanta. Za operaci je odpovědný velitel operace³⁰ (OpCdr – Operational Commander). Vojenský štáb EU poskytuje na žádost VP-ZVBP a PSC podporu a přispívá k vojenským aspektům mise Atalanta a spolu s velitelem operace vede strategickou analýzu. OpCdr sídlí v operačním velitelství v Northwoodu ve Velké Británii. Velitelství provádí operační řízení námořních a jiných složek působících v rámci mise Atalanta, a zabezpečuje jejich koordinaci s ostatními uskupeními a organizacemi, které působí v dané oblasti. Velitel nasazených sil³¹ (FCdr – Force Commander) vykonává velení a řízení všech vojenských sil v operačním prostoru (EU NAVFOR Somalia, 2013a). Struktura institucionálního zabezpečení operace je znázorněna v Příloze 3.

³⁰ Stávajícím velitelem je kontradmirál Bob Tarrant. Jeho zástupcem je kontradmirál Eric Dupont (EU NAVFOR Somalia, 2013b).

³¹ Od dubna 2013 je vykonává funkci velitele nasazených sil komodor Jorge Novo Palma z Portugalska (EU NAVFOR Somalia, 2013b).

Vojenské prostředky jsou poskytovány zeměmi, které se podílí na provádění operace Atalanta. Provozní a osobní náklady nesou země na základě národní příslušnosti. Kromě toho existuje společný rozpočet, ze kterého jsou kryty společné náklady na operaci (např. cestovní náklady, náklady na specifickou komunikaci nebo náklady na zdravotní služby). Tento rozpočet je sjednaný a monitorovaný v rámci mechanismu ATHENA. Výše jednotlivých ročních rozpočtů mise jsou: 8,4 mil. EUR pro rok 2010, 8,05 mil. EUR pro rok 2011 a 8,3 mil. EUR na rok 2012. Rozpočet o výši 14,9 mil. EUR je k dispozici na běžné náklady prodlouženého mandátu až do prosince 2014 (Council of the EU, 2012).

4.2.4 Hodnocení mise

Úzká spolupráce s WFP a AMISOM zajišťuje, že žádná z lodí přepravujících humanitární pomoc nebo logistiku pro misi Africké unie nebude do Somálska cestovat nechráněná. Posádky válečných lodí také pravidelně provádějí vizuální nebo fyzické kontroly v oblastech s vysokým rizikem (EU NAVFOR Somalia, 2013a). Jak vyplývá z výše uvedené tabulky 4.1, v boji proti somálským pirátům byl úspěšný zejména rok 2012, kdy došlo pouze k 75 útokům, což z celkového počtu pirátských útoků ve světě tvoří asi 25 %. Toto představuje ohromný rozdíl oproti předchozím rokům, kdy počet somálských pirátských útoků dosahoval i více jak poloviny z celkového počtu pirátských útoků ve světě. Z údajů získaných od roku 2008, kdy byla mise Atalanta zahájena, vyplývá, že EU NAVFOR dosahuje efektivních výsledků ohledně prevence před útoky. Pokleslo také množství únosů lodí. Oproti roku 2011, kdy bylo uneseno 28 plavidel, se toto číslo v roce 2012 snížilo o polovinu, a to na 14 únosů (ICC Commercial Crime Services, 2013b). Po prevenci proti pirátství tak byl naplněn další z cílů mise – odvrácení a potlačení pirátství a ozbrojených loupeží na moři u pobřeží Somálska. Stále je však na somálském pobřeží registrováno několik desítek pirátských táborů (Rovensky, 2013).

Od zahájení mise v roce 2008, byla díky operaci Atalanta poskytnuta stoprocentní ochrana pro plavidla Světového potravinového programu a pro plavidla jednotek AMISOM a byla zajištěna ochrana ostatním nechráněným plavidlům. Mimo to, EU NAVFOR podporuje a poskytuje pomoc četným záchranným misím prováděným v dané oblasti, a to tím, že poskytuje pomoc pro místní, regionální a mezinárodní obchodní a rybářské lodě, které jsou v nouzové situaci (EU NAVFOR Somalia, 2013a).

Celková bezpečnostní situace ve vysoce rizikových oblastech u somálského pobřeží se zlepšuje. Na to má vliv několik aspektů, mezi něž patří jak vojenská námořní mise Atalanta, tak komplexní úsilí a koordinace EU NAVFOR s ostatními námořními vojenskými uskupeními, která působí v této oblasti³². Důležitými faktory pro lepší bezpečnostní situaci jsou také zlepšení vojensko-politické situace na území Somálska, oslabení militantního islamistického hnutí al-Šabáb a přijetí bezpečnostních opatření rejdařskými společnostmi při ochraně svých plavidel (Rovensky, 2013).

Mise Atalanta má v Somálsku nesporně kladné výsledky v dosahování svých cílů. Je však otázkou, zda je tento úspěch jen dočasný anebo se opravdu podaří dlouhodobě odvrátit pirátské útoky pryč od somálského pobřeží. Je nutné se zamyslet nad tím, zda jsou řešeny jen důsledky daného problému nebo i jeho příčiny. Dále je nezbytné zvážit, jestli vynakládání takových finančních prostředků na nejmodernější vybavení je efektivní v boji proti chabě vybaveným pirátským člunům.

4.3 EUPM – policejní mise

Policejní mise EUPM v Bosně a Hercegovině (BaH) byla vůbec první operací SBOP EU. Operace EUPM byla nejdéle trvající misí vyslanou Evropskou unií – zahájena byla v roce 2003 a ukončena o necelých deset let později v roce 2012. EUPM se stala prvním hmatatelným výsledkem Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Mise prošla několika fázemi a proměnami svého mandátu. Operace byla zaměřena na poradenství, monitoring a kontrolu, reformu policie a boj proti organizovanému zločinu (European Security and Defence Policy: The first 10 years, 2009). EUPM byla misí technickou – vyslaní experti práci policejních a soudních orgánů podporovali, nikoliv však přímo vykonávali. Bosenské instituce tak byly do mise aktivně zapojeny a nesly primární zodpovědnost (Khol, 2012).

4.3.1 Pozadí konfliktu

Bosna a Hercegovina byla do roku 1992 součástí socialistické Jugoslávie. Po jejím rozpadu probíhala válka na celém jejím bývalém území, včetně Bosny a Hercegoviny. Právě válka v Bosně a Hercegovině byla nejzuřivější, a to především proto, že na jejím území bylo

³² Kromě jednotek EU NAVFOR působí v oblasti např. Combined Task Force 151, NATO (US Naval Forces Central Command, 2013) nebo nezávislé národní jednotky států, jako je Čína, Indie, Japonsko a další (Handbook on CSDP, 2012).

národnostně různorodé obyvatelstvo a z toho vyplývaly velké spory o území. Tato občanská válka byla ukončena v roce 1995.

Současné uspořádání Bosny a Hercegoviny je definováno Daytonskou mírovou dohodou z roku 1995. Stát je tvořen dvěma územními celky – Federací Bosny a Hercegoviny a Republikou srbskou. Obě tyto entity mají vlastního prezidenta, vládu, policii, soudy a další instituce. Toto komplikované státoprávní uspořádání, diametrálně odlišné názory politických představitelů a vzájemná nedůvěra přetrvávající z dob války jsou důvodem stálých politických a vládních krizí (Businessinfo, 2012). Různé národnosti vyskytující se v zemi s sebou nesou také multináboženské uspořádání. V Bosně a Hercegovině se vyskytují pravoslavní Srbové, katoličtí Chorvaté a bosenští muslimové, což přidává na roztříštěnosti země

4.3.2 Důvody k vyslání mise

Území Západního Balkánu, na kterém se nachází Bosna a Hercegovina, je pro EU strategicky významným regionem. Z důvodu blízkosti tohoto území a území Evropské unie je zajištění bezpečnosti v této oblasti důležitým cílem. Snaha EU je zabránit vypuknutí dalších ozbrojených konfliktů a dosáhnout integrace s daným teritoriem.

Už od podepsání Daytonské mírové smlouvy měla EU klíčovou podpůrnou roli při stabilizaci Bosny a Hercegoviny. Policejní mise EU v Bosně a Hercegovině se stala součástí širšího úsilí prováděného Unií a dalšími aktéry na posílení právního státu v zemi (Council of the EU, 2012b). Původní zaměření mise se týkalo především podpory při výcviku bosenských policistů. Pro vybudování profesionální a udržitelné policejní struktury v Bosně a Hercegovině, která by respektovala multietnickou strukturu státu, se však EU musela postupně zaměřit na širší oblast aktivit.

Zaměření mise bylo postupně zacíleno na komplexní reformu tamějšího bezpečnostního sektoru, zejména na oblast institucí právního státu. Bylo potřeba vybudovat, posílit a reorganizovat instituce policejního a soudního systému. V roztříštěné a válkou poznamenané zemi chyběly specializované orgány pro boj proti korupci a organizovanému zločinu, které tvoří v dané oblasti velký problém. Z těchto důvodů byla do Bosny a Hercegoviny vyslána mise EUPM, která má poskytnout dostatek odborné pomoci při výcviku

v policejní oblasti a to tak, aby bosenští policisté mohli fungovat samostatně a na úrovni evropského standardu (Khol, 2012).

4.3.3 Průběh a organizace mise

Mise nahradila dosavadní policejní misi OSN (International Police Task Force) umístěnou v daném teritoriu (Ten years after, 2013). EUPM byla zahájena 1. ledna 2003 na počáteční období tří let. Mandát mise byl později dvakrát prodloužen, a to až na období do 30. června 2012. Obecným cílem operace EUPM bylo posílení právního státu v Bosně a Hercegovině. Konkrétně pak byla mise zaměřena na vytvoření moderních a profesionálních policejních sil, které by byly udržitelné a fungovaly na základě mnohonárodnostního principu, který je v BaH nezbytný. Odborníci účastníci se mise měli pomáhat s výcvikem a vybaveností policistů tak, aby byli schopni samostatně fungovat na úrovni mezinárodních standardů. Takto vyškolený personál policejních sil měl být schopen převzít plnou zodpovědnost za udržení pořádku a nezávisle podporovat prosazování práva v zemi (Council of the EU, 2012b).

Specifickými úkoly policejní mise v BaH bylo:

- posílit operační kapacitu a schopnosti orgánů na vymáhání práva činných v boji proti organizovanému zločinu a korupci,
- pomáhat a poskytovat podporu při plánování a vedení vyšetřování v oblasti organizovaného zločinu a korupce,
- pomáhat a podporovat rozvoj kapacit v oblasti trestního vyšetřování,
- zlepšit koordinaci orgánů v oblasti trestního stíhání,
- posílit spolupráci v policejním a vězeňském systému a
- přispět k zajištění udržitelné úrovně odpovědnosti (EUPM, 2012b).

Z výše uvedeného vyplývá, že v primárním centru pozornosti byl boj proti organizovanému zločinu a korupci. Snaha o reformu policie v sobě zahrnovala především rozsáhlé práce na dosažení určité úrovně koordinace, komunikace a spolupráce mezi policejními orgány, jakož i mezi orgány soudními (EUPM, 2012b).

Mise EUPM se během devíti a půl roku jejího působení zúčastnilo více jak 2 300 účastníků z řad policejního, soudního a civilního personálu. Tito účastníci pocházeli jak ze všech 27 členských států EU, tak ze třetích zemí (Kanada, Island, Norsko, Švýcarsko,

Turecko, Ukrajina, Rusko), stejně jako i z Bosny a Hercegoviny (Ten years after, 2013). Přesné počty účastníků policejní mise EUPM jsou zobrazeny v tabulce 4.2.

Tab. 4. 2 Počty účastníků mise EUPM v letech 2003-2012

	Led 2003	Pro 2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Policejní personál ze států EU	356	404	438	317	151	144	146	98	82	71	12
Policejní personál ze třetích zemí	75	94	51	45	27	23	17	16	6	4	1
<i>Policejní personál celkem</i>	<i>431</i>	<i>498</i>	<i>489</i>	<i>362</i>	<i>178</i>	<i>167</i>	<i>163</i>	<i>114</i>	<i>88</i>	<i>75</i>	<i>13</i>
Civilní personál	47	58	64	50	29	28	32	26	35	29	21
<i>Zahraniční personál celkem</i>	<i>478</i>	<i>556</i>	<i>553</i>	<i>412</i>	<i>207</i>	<i>195</i>	<i>194</i>	<i>140</i>	<i>123</i>	<i>104</i>	<i>34</i>
Personál BaH	296	333	333	312	218	217	219	211	154	146	49
<i>Účastníci EUPM celkem</i>	<i>774</i>	<i>889</i>	<i>886</i>	<i>724</i>	<i>425</i>	<i>412</i>	<i>414</i>	<i>351</i>	<i>277</i>	<i>250</i>	<i>83</i>

Zdroj: EUPM, 2012b, vlastní zpracování.

Z tabulky 4.2 je patrné, že na počátku operace v lednu roku 2003 se účastnilo 478 osob ze zahraničí a 296 místního personálu. Na konci mise v roce 2012 bylo už jen 34 účastníků ze zahraničí a 49 osob z BaH.

V letech 2003-2012 dosáhly náklady mise placené z rozpočtu EU téměř 33 mil. EUR. Celkové finanční náklady mise byly přes 110 mil. EUR (Ten years after, 2013). Politická kontrola a strategické řízení mise bylo prováděno Politickým a bezpečnostním výborem PSC a v rámci obecné pravomoci VP-ZVBP. Za řízení operace v místě působení a výkon velení byl odpovědný vedoucí mise³³ (Rozhodnutí Rady, 2011). Hlavní velitelství mise bylo v Sarajevu (EUPM, 2012b).

³³ Posledním vedoucím mise byl brigádní generál Stefan Feller z Německa. Jeho zástupcem byl plukovník Domenico Paterna z Itálie (Osmanović-Vukelić, 2012).

4.3.4 Hodnocení mise

Díky EUPM získala EU cenné zkušenosti, ze kterých čerpala při provádění jejích dalších misí, zvýšila své standardy, rozvíjela schopnosti a dovednosti a vyvinula se tak do cenného bezpečnostního poskytovatele. Došlo k posunu od úzce zaměřených operací k operacím komplexnějším. EUPM se také jako první mise EU stala předlohou pro další operace.

Experti účastníci se EUPM poskytli pomoc v široké řadě procesů – od reorganizace policejních a soudních složek, přes vytvoření orgánů pro boj s korupcí a organizovaným zločinem a posílení spolupráce s ostatními státy až po pomoc s vytvořením nových zákonných norem (Khol, 2012). Členové mise vytvářeli veřejné informační kampaně, přičemž mezi jejich nejviditelnější výsledky patří zavedení jednotného policejního kontaktního telefonního čísla 122. Mezi další kampaně patří např. kampaň upozorňující na dramatické zvýšení dopravních nehod v BaH nebo bezpečnostní kampaň s názvem „Mysli!“, ve které je občanům BaH ukazováno, jak se dívat na jejich majetek prostřednictvím očí zlodějů a jaká opatření by měly přijmout, aby své vlastnictví ochránili (EUPM, 2012a). Mezi další výsledky mise patří naplnění požadavků na liberalizaci víz policejními agenturami BaH, což vedlo k zavedení bezvízového styku pro její občany (EUPM, 2012b).

V návaznosti na strategický přezkum činnosti EUPM bylo vyhodnoceno, že misi se podařilo dosáhnout významného pokroku ve všech oblastech svého mandátu. Po ukončení mise pokračuje technická podpora ze strany EU v rámci tzv. Předvstupního nástroje IPA³⁴ (Osmanović-Vukelić, 2012).

4.4 EULEX Kosovo – civilní mise

EULEX Kosovo je největší civilní mise, jaká kdy byla v rámci SBOP vyslána. Tato mise na podporu právního státu má za cíl pomáhat a podporovat kosovské orgány v oblasti právního státu, se zvláštním zaměřením na soudnictví. Mise EULEX je součástí širšího úsilí EU, jehož cílem je podporovat mír a stabilitu na západním Balkáně. Operace je koncipována

³⁴ IPA je jeden z fondů EU sloužící jako nástroj pomoci kandidátským zemím a potencionálním kandidátským zemím (Euroskop, 2005-2013e).

jako technická mise – je tedy vyvíjena společná snaha jak EU, tak místních autorit, což se děje skrze monitorování, odborné vedení a poradenství (Council of the EU, 2013h).

4.4.1 Pozadí konfliktu

Operace EULEX Kosovo byla zahájena za velmi obtížných politických podmínek. Na území Kosova docházelo už od 19. století k častým střetům Albánců a Srbů. Po druhé světové válce se Kosovo stalo autonomní provincií Srbska. V 80. letech však vzrostl albánský nacionalismus, což vedlo k nepokojům a požadavkům na nezávislost Kosova (CIA, 2013). V roce 1989, po nástupu Slobodana Miloševiče do čela Srbska, byla však kosovská autonomie ukončena a země připadla pod srbskou správu (European Security and Defence Policy: The first 10 years, 2009). Kosovští Albánci na to reagovali v roce 1991 referendem, které Kosovo přiznalo nezávislost. Srbsko však podnikalo represivní opatření a proto v 90. letech kosovští Albánci vytvořili Kosovskou osvobozenickou armádu a zahájili povstání (Businessinfo, 2013).

K občanské válce se v roce 1999 přidalo NATO, které bombardovalo Srbsko za rozsáhlé napadání albánské populace v Kosovu. Srbsko bylo donuceno ke kapitulaci. V roce 1999 bylo rozhodnuto o nasazení mezinárodních civilních a bezpečnostních jednotek pod záštitou OSN na dané území. NATO převzalo vojenskou bezpečnostní dimenzi a nasadilo v místě jednotky KFOR. V Kosovu byla zřízena mise UNMIK³⁵ – Dočasná správní mise OSN (European Security and Defence Policy: The first 10 years, 2009). V roce 2008 bylo Kosovo vyhlášeno za nezávislé. Srbsko však nadále odmítá Kosovo uznat jako samostatný stát, obě země jsou však v současnosti zapojeny do dialogu vedeného Evropskou unií a s cílem normalizovat vztahy těchto zemí (CIA, 2013).

4.4.2 Důvody k vyslání mise

Stejně jako v případě Bosny a Hercegoviny, i Kosovo se nachází na strategickém území Západního Balkánu, viz Obr. 4.2. Vzhledem k blízkosti tohoto regionu k hranicím EU, je pro Unii nezbytně důležité zajistit bezpečnost a fungující správu země na daném území.

³⁵ United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (United Nations, 2013).

Obr. 4. 2 Geografická poloha Kosova

Zdroj: Wars in the World, 2010.

I přes stabilizující se situaci v Kosovu je nutné na území nadále udržet složky, jejichž úkolem je upevňovat mír a stabilitu v daném regionu a napomáhat k výstavbě bezpečnostních struktur, jež by byly profesionální, demokratické a multietnické. Bezpečné prostředí pak umožní vybudovat nezávislý a jednotný soudní systém a napomůže vytvořit podmínky pro přijetí zákonů nutných pro řádné řízení země. Tvorba bezpečnostního prostředí posílí důvěru obyvatel v právní systém země.

4.4.3 Průběh a organizace mise

Doposud největší a nejkomplexnější civilní mise v rámci SBOP odstartovala v prosinci 2008 (European Security and Defence Policy: The first 10 years, 2009). Jejím úkolem je podporovat budování právního státu v Kosovu. Současně má také přispět k procesu postupné integrace západního Balkánu do struktur EU (Khol, 2009a). EULEX převzala většinu pravomocí a kontrolu nad daným územím, které bylo do jejího počátku spravováno poválečnou misí UNMIK (Natoaktual, 2008).

Příchod evropských jednotek do Kosova byl pozvolný, mise EULEX se stala plně operativní až v dubnu 2009 (Council of the EU, 2009). Zahájení činnosti bylo několikrát odloženo. Proti převzetí správy nad Kosovem Evropskou unií mělo na počátku výhrady Srbsko a poté i samotné Kosovo. Kosovo se obávalo působení dvou misí – UNMIKu a EULEXu – a možného odtržení severního území obývaného Srby (Euroskop, 2008). Srbsko zase neuznává samostatnost Kosova a považuje jej stále za svou jižní provincii (IHned.cz, 2008).

Mise je strukturována do dvou divizí: výkonná divize (Executive Division) a upevňující divize (Strengthening Division). Výkonná divize se zabývá případy spojenými s válečnými zločiny, terorismem, organizovaným zločinem, korupcí a jinými vážnými zločiny. S vývojem kosovských institucí právního státu a přebíráním zodpovědnosti v daných oblastech se tato výkonná role operace EULEX se postupně snižuje. Prioritou divize je asistovat při zavádění a rozvoji institucí právního státu v oblasti severního Kosova, obývaného srbskou menšinou. Výkonná divize v sobě zahrnuje jednotky složené ze soudců, žalobců, policistů a celníků, a dohromady čítá okolo 1 300 osob (EULEX Kosovo Executive Division Factsheet, 2013).

Upevňující divize podporuje kosovské instituce, soudní autority a instituce pro vynucování práva v jejich pokroku směrem k udržitelnosti a zodpovědnosti. Vyslání expertů monitorují, vedou a poskytují poradenství tak, aby byl rozvíjen a posilován nezávislý a multietnický soudní systém a stejně tak policie a celní správa. Jejich snahou je také zajistit, aby tyto instituce byly oproštěny od politického vlivu. Sbor Upevňující divize představuje asi 250 zaměstnanců – právních odborníků, nápravných důstojníků, policejních důstojníků a celníků (EULEX Kosovo Strengthening Division Factsheet, 2013).

Mise se účastní 26 členských států EU (mimo Kypr) a přispívá také 6 třetích zemí (Norsko, Švýcarsko, Chorvatsko, Turecko, USA a Kanada) (European Security and Defence Policy: The first 10 years, 2009). Ze současných dat vyplývá, že nasazeno je celkem 2 153 osob, z čehož 1 178 tvoří mezinárodní personál a 973 je místních (EULEX Kosovo, 2013a). Maxima osob, které se mohou mise účastnit, jsou stanoveny na 1 250 zahraničních osob a 1 000 místních osob, což operaci činí největší civilní operací v rámci SBOP vůbec (Council of the EU, 2013h). Současný mandát mise vyprší v červnu 2014³⁶. Roční rozpočet tvoří zhruba 111 mil. EUR (EULEX Kosovo, 2013b).

Podle oficiálních zdrojů dosahují kosovské orgány právního státu velkých pokroků. Tvrdí, že celní správa je již velmi schopná a policie stále více profesionální. V souvislosti s výkonnými pravomocemi EULEXu probíhá více než 250 vyšetřování a bylo již učiněno přes 290 soudních rozsudků. Nasazení prokurátoři byli účastni již ve více než 2 060 případech. Díky vyšetřování vysokých státních úředníků a politiků, obchodníků

³⁶ Od února 2013 je mise vedena Němcem Berndem Borchardtem, jeho zástupkyní je Joëlle Vachter z Francie (EULEX Kosovo, 2013b).

nebo tajných služeb se v Kosovu významně změnilo vnímání beztrestnosti. V citlivé, složité a časově náročné oblasti vyšetřování válečných zločinů, organizovaného zločinu a korupce je v současné době projednáváno zhruba 150 případů a bylo již vydáno více než 70 rozsudků (Council of the EU, 2012c).

4.4.4 Hodnocení mise

Od samého počátku je však mise vystavena nejistotě ohledně udržení podpory od všech členů EU. Toto omezení vyplývá z rozporu mezi státy ohledně uznání samostatnosti Kosova – jeho svrchovanost neuznává 5 členských států (Španělsko, Řecko, Kypr, Rumunsko a Slovensko) (Euroskop, 2012).

Jak uvádí Účetní dvůr EU ve své zprávě, mise EULEX dosahuje v porovnání se svým rozpočtem 680 mil. EUR³⁷ pouze skromných úspěchů a že asistence EU v oblasti právního státu nebyla dostatečně účinná. Úroveň organizovaného zločinu se nedaří dostat na snesitelnou úroveň. Také oblast justice je stále ve vysoké míře ovlivňována politickými činiteli a nefunguje dostatečně transparentně a efektivně. Celkový pokrok při zlepšování právního státu je pomalý, zejména s ohledem na boj proti organizovanému zločinu a korupci, především pak na severu Kosova. Podle zprávy však určitých cílů dosaženo bylo, i když často se zpožděním a existuje pochybnosti o udržitelnosti výsledků (European Court of Auditors, 2012).

Neúspěchy daného projektu mohou částečně vyplývat ze specifické situace v Kosovu. Ta je tvořena tradičním rozdělením tamní společnosti. Tato situace může ohrožovat a narušovat celkové úsilí prováděné jednotkami pod velením EU. Otázkou je ale také dostačující vybavenost a kvalifikovanost operačního personálu nebo vzájemná koordinovanost akcí.

³⁷ Částka vztažena na roky 2007–2011.

5 Závěr

Otázky bezpečnosti EU musí být pojímány z pohledu vnitřní a vnější bezpečnosti. Obě tyto stránky se vzájemně doplňují, prolínají a často i podmiňují. Problematice bezpečnosti z těchto dvou hledisek byla věnována **první část** práce. Tato část byla rozčleněna na dva celky, z nichž první celek přibližuje vnější bezpečnost v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a druhý celek popisuje vnitřní bezpečnost, která je v EU zajišťována skrze politiku Prostru svobody, bezpečnosti a práva. Jak bylo řečeno v této kapitole, původní smlouvy EU zakotvovaly zejména ekonomickou spolupráci, bezpečnostní oblast obsažena nebyla. První pokusy zavést bezpečnostní spolupráci ve formě Evropského obranného společenství ztroskotaly a slabou náhražku zde představovala Západoevropská unie. Záležitost bezpečnosti Evropy byla řešena v rámci Severoatlantické aliance. I v oblasti vnitřní bezpečnosti probíhala spolupráce nejprve na neoficiální úrovni nebo mimo rámec EU (např. Skupina TREVI). Právně institucionalizována byla bezpečnostní spolupráce EU až díky Maastrichtské smlouvě v roce 1993. Díky ní byly zavedeny dva nové pilíře – Společná zahraniční a bezpečnostní politika a Spolupráce v oblasti justice a vnitra. Revizemi této smlouvy došlo k postupnému vývoji v těchto pilířích. Lisabonskou smlouvou byla pilířová struktura zrušena, pro spolupráci v rámci bývalých dvou pilířů však zůstávají zachována jistá specifika. Tyto politické oblasti se totiž dotýkají citlivé problematiky státní suverenity, zejména jde o přesun pravomocí z národní na nadnárodní úroveň.

Druhá část práce je věnována Společné bezpečnostní a obranné politice, jakožto nedílné součásti SZBP EU. Ačkoliv je Evropská unie vnímána zejména jako instituce ekonomická a politická, ve zhruba posledním desetiletí se snaží na mezinárodním poli vystupovat jako globální bezpečnostní hráč se svou vlastní bezpečnostní a obrannou politikou. Utváření Společné bezpečnostní a obranné politiky EU započalo v 90. letech minulého století, jde tedy o relativně mladou politiku. Dosavadní rozvoj v této oblasti byl velmi rychlý, avšak vůbec ne jednoduchý. SBOP se za dobu svého vývoje stala jednou z nejvýznamnějších politik Unie a důvod své existence potvrdila množstvím vyslaných vojenských, policejních a civilních misí (z celkového počtu 32 misí bylo již 17 misí úspěšně ukončeno, viz podkapitola 4.1).

V práci je nazíráno na mise EU jako na naplňování SBOP v její nynější podobě v praktické rovině. Tomuto tématu se věnuje **třetí část** práce. Charakter misí a prostředky, jimiž jsou prováděny, vypovídají o operačních schopnostech členských států EU a jejich politické vůli účastnit se na dané operaci a tím i na SBOP jako celku. Od roku 2003, kdy byla vyslána první mise v rámci EU, byly provedeny operace v celém rozsahu Petersbergských úkolů. Operace se zaměřují především do oblastí, v nichž přítomnost jednotek EU nevyvolává žádný zásadní odpor a zároveň zde má Unie své strategické zájmy. Konkrétně jde o regiony v oblasti Balkánu, Blízkého východu, post-sovětské oblasti a Afriky (viz kapitola 4.1). Tyto regiony zároveň tvoří bezpečnostně nejobtížnější regiony světa.

První vybranou misí byla vojenská mise **EUNAVFOR Somalia**. Tato mise představuje první námořní vojenskou operaci EU, která byla vyslána, aby řešila jeden z aktuálních mezinárodních problémů, a to námořní pirátství u somálského pobřeží. Tato probíhající mise se zatím jeví jako úspěšná. Dokazuje to snižující se počet pirátských útoků (ze 111 v roce 2008 na 75 v roce 2012, viz podkapitola 4.2.1) nebo zajištění dostatečné ochrany plavidlům vyskytujících se v ohrožených vodách. Vzhledem k dosavadní neukončenosti operace zůstává otázkou, zda je úspěch trvalý nebo pouze dočasný.

Mise **EUPM v Bosně a Hercegovině** je typickým reprezentantem policejních operací. EUPM byla první misí vyslanou pod hlavičkou EU a jde také o nejdéle trvající misi. Stala se tak prvním hmatatelným výsledkem SBOP. Mise byla zahájena za účelem pomoci při budování profesionálních policejních jednotek v etnicky roztříštěné a válkou poznamenané zemi. Stejně jako předchozí operace, i EUPM je možno zhodnotit jako úspěšnou, jelikož dosáhla výsledků ve všech oblastech svého mandátu, viz podkapitola 4.3.4. Jako první mise EU, byla EUPM pro SBOP také důležitá z hlediska získání cenných zkušeností (zejména v oblasti koordinace, komunikace a spolupráce mezi jednotlivými orgány) pro provádění jejích dalších operací.

Třetí vybranou operací byla mise **EULEX Kosovo**. Tato mise reprezentuje civilní operace a je jednoznačně největší misí z pohledu objemu financí. Jejím úkolem je posílení právního státu skrze podporu kosovských orgánů se zaměřením na oblast soudnictví. Na rozdíl od předchozích dvou misí se EULEX nejeví příliš úspěšně. Operace dosahuje pouze skromných úspěchů v porovnání s vynaloženými prostředky. Pomoc orgánům se také ukazuje jako nepříliš účinná a pokrok jako pomalý (viz podkapitola 4.4.4). Omezení při provádění

operace vyplývají už ze samotného rozporu mezi členskými státy ohledně uznání svrchovanosti Kosova jako samostatného státu. Neúspěchy projektu mohou také vyplývat ze specifické situace v Kosovu, která je tvořena tradičním rozdělením tamní společnosti, jež může narušovat celkové úsilí prováděné jednotkami EU.

EU realizuje SBOP se zvyšujícím se tempem. Je schopna vyslat vlastní vojenskou, policejní či civilní misi do krizové oblasti. Unie představuje jednu z nejkomplexnějších ekonomických a politických organizací v současném světě, která je zároveň způsobilá k tomu, aby zajišťovala bezpečnost nejen sama sobě, ale i regionům ve zbytku světa. Přes tyto fakta i přes dosažený pokrok jsou možnosti a schopnosti Unie realizovat vlastní bezpečnostní a obrannou politiku omezené. Toto omezení vyplývá ze skutečnosti, že EU je tvořena velkou skupinou suverénních států, jejichž názory na utváření bezpečnostní politiky se různí a země preferují v první řadě vlastní zájmy v této oblasti. Nejednotnost politické vůle členských států, jejich neochota nést větší náklady na obranu a bezpečnost a další důvody vedou k tomu, že základem kolektivní obrany Evropy zůstává NATO.

I přes veškeré nedostatky, EU postupně posiluje svou politicko-bezpečnostní dimenzi a současná váha Unie jakožto bezpečnostního aktéra na mezinárodním poli je pozvolna rostoucí. Bezpečnost v celosvětovém měřítku zůstává pro EU jednou z hlavních priorit. Její ctížádostí je, aby vedle zajištění své vlastní bezpečnosti byla schopna poskytovat bezpečnost nejen v regionech sousedních, ale také v regionech vzdálených od svých hranic. Jak vyplývá z hodnocení jednotlivých misí (viz podkapitoly 4.2.4, 4.3.4 a 4.4.4), tak se jí to s většími či menšími úspěchy daří. Velkou výzvou v tomto směru zůstává překonání dosavadní nejednotnosti v názorech (příkladem jsou rozpory týkající se uznání Kosova jako suverénního státu, viz výše) a v celkovém přístupu ke SBOP. Je třeba se zdokonalit ve formulaci společných stanovisek a ve schopnosti zaujímat společné přístupy.

Seznam použité literatury

Knihy a elektronické publikace

Amsterodamská smlouva. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1999. ISBN 80-85864-73-8.

BURŠOVÁ, Irena. *Evropská strategická kultura a její vliv na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku EU*. Brno, 2012. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií.

Civilian Headline Goal 2010 [online]. 2007. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Civilian_Headline_Goal_2010.pdf

DRULÁKOVÁ, Radka. *Vnitřní bezpečnost Evropské unie: Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1816-9.

DUBSKÝ, Zbyněk. *Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu: Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU*. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5.

DUBSKÝ, Zbyněk. Druhý a třetí pilíř Evropské unie. In PELTRÁM, Antonín et al. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2849-0.

EBS – Bezpečná Evropa v lepším světě. Evropská bezpečnostní strategie [online]. 2003. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>

EICHLER, Jan. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1956-9.

European Security and Defence Policy: The First 10 Years (1999-2009) [online]. Paříž: EU Institute for Security Studies, 2009. ISBN 978-92-9198-157-1. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/ESDP_10-web.pdf

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.

Handbook on CSDP: the Common Security and Defence Policy of the European Union [online]. Vídeň: Armed Forces Printing Centre, 2012. ISBN 978-3-902275-33-2. Dostupné z: http://consilium.europa.eu/media/1823176/handbook_csdp-2nd-edition_web.pdf

Headline Goal 2010 [online]. 2004. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf>

Helsinki Headline Goal [online]. 1999. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20Headline%20Goal.pdf>

ICC COMMERCIAL CRIME SERVICES. *Piracy and Armed Robbery Against Ships – 2012 Annual Report* [online]. 2013a. Dostupné z: <http://www.icc-ccs.org/piracy-reporting-centre/request-piracy-report>

JANKŮ, Martin a Linda JANKŮ. *Politické a právní základy evropských integračních seskupení*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-323-3.

LACINA, Lubor et al. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-31-0.

Lisabonská smlouva. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, Úřad vlády ČR, 2008. ISBN 978-80-87041-38-3.

MATĚJKA, Zdeněk. Evropská unie a její bezpečnostní politika. In ORT, Alexandr et al. *Bezpečnost Evropy a Česká republika*. Praha: Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-81-9.

OSMANOVIĆ-VUKELIĆ, Sanela. *10 Years of EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina* [online]. Sarajevo: 2012. Dostupné z: http://www.eupm.org/Documents/10_Years_of_EUPM_in_BiH-ENG.pdf

PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.

Rozhodnutí Rady 2011/781/SZBP ze dne 1. prosince 2011 o policejní misi Evropské unie v Bosně a Hercegovině. Úřední věstník Evropské unie, 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:319:0051:01:CS:HTML>

Smlouva o Evropské unii. 1992. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf

Smlouva z Nice. 2001. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/760-smlouva_o_eu.pdf

SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-352-3.

ŠIMON, Ondřej. *Aktérství EU v boji proti somálskému pirátství* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. Dostupné z: <http://www.mezinarodnivztahy.com/article/view/421>

ŠINDELÁŘ, Tomáš a Jan JIREŠ. *Nová strategická koncepce NATO: zájmy a priority České republiky* [online]. Praha: Centrum transatlantických vztahů vysoké školy CEVRO Institut, 2010. ISBN 978-80-87125-11-3. Dostupné z: <http://ceses.cuni.cz/CESES-66-version1-sbornik.pdf>

Ten years after: Lessons from the EUPM in Bosnia and Hercegovina 2002-2012 [online]. Paříž: EU Institute for Security Studies, 2013. ISBN 978-92-9198-215-8. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/EUPM_report.pdf

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2009 o politickém řešení problému pirátství u somálského pobřeží. Úřední věstník Evropské unie, 2009. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:285E:0059:0062:CS:PDF>

WEISS, Tomáš. *Globální Evropa*. In: Česká debata o víceletém finančním rámci Evropské unie [online]. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2011. ISBN 80-86993-11-6. Dostupné z: http://www.europeum.org/images/financi_perspektiva.pdf

Zpráva o provádění Evropské bezpečnostní strategie – Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě [online]. 2008. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/CS/reports/104642.pdf

Internetové stránky

BICANOVÁ, Jitka. *Některé otázky související s Schengenským informačním systémem* [online]. E-právo, 2011 [cit. 9.3.2013]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-otazky-souvisejici-s-schengenskym-informacnim-systemem-77161.html>

BUSINESSINFO. *Bosna a Hercegovina: Vnitropolitická charakteristika* [online]. 2012 [cit. 16.4.2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/bosna-a-hercegovina-vnitropoliticka-19280.html>

BUSINESSINFO. *Kosovo: Vnitropolitická charakteristika* [online]. 2013 [cit. 25.4.2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kosovo-vnitropoliticka-charakteristika-18125.html>

CIA. *Kosovo* [online]. 2013 [cit. 25.4.2013]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Athena* [online]. 2013f [cit. 29.3.2013]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/financing-of-csdp-military-operations?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Crisis Management and Planning Directorate* [online]. 2013i [cit. 30.4.2013]. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/cmpd>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *CSDP structures and instruments* [online]. 2013d [cit. 24.3.2013]. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EU Agencies on CSDP* [online]. 2013e [cit. 24.3.2013]. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-agencies-on-csdp?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EU Battlegroups* [online]. 2011 [cit. 23.3.2013]. Dostupné z: http://consilium.europa.eu/media/1222503/110106%20factsheet%20-%20battlegroups%20-%20version%207_en.pdf

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EU Maritime Operation against piracy* [online]. 2012a [cit. 15.4.2013]. Dostupné z: http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/missionPress/files/121016_Factsheet_EUNAVFOR_Somalia_v42.pdf

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EU NAVFOR Somalia* [online]. 2013g [cit. 14.4.2013]. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations/eunavfor-somalia?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EU Operations* [online]. 2013ch [cit. 28.4.2013]. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EULEX Kosovo* [online]. 2013h [cit. 25.4.2013]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations/eulex-kosovo?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EULEX Kosovo EU Rule of Law Mission in Kosovo* [online]. 2012c [cit. 27.4.2013]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/missionPress/files/121010%20Factsheet%20EN%20version%2018%20TC.pdf

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *European security and defence policy: the civilian aspects of crisis management* [online]. 2009 [cit. 16.4.2013]. Dostupné z: http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/090702%20Civilian%20aspects%20of%20crisis%20management%20-%20version%203_EN.pdf

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *European Union Police Mission in Bosnia and Hercegovina* [online]. 2012b [cit. 16.4.2013]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/missionPress/files/EUPM%20factsheet%20EN%20latest%20FINAL01.pdf

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Foreign Affairs* [online]. 2013a [cit. 26.2.2013]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/foreign-affairs?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy* [online]. 2013b [cit. 6.3.2013]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/foreign-affairs/high-representative-of-the-union-for-foreign-affairs-and-security-policy?lang=en>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Military Capabilities* [online]. 2013c [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/capabilities/military-capabilities?lang=en>

CSDP Map. *Mission Chart* [online]. 2012 [cit. 7.4.2013]. Dostupné z: <http://www.csdpmap.eu/mission-chart>

DEFENSE. *How does CSDP work?* [online]. 2012 [cit. 30.3.2013]. Dostupné z: <http://www.defense.gouv.fr/english/das/international-relations/european-defense/how-does-csdp-work/how-does-csdp-work>

EU NAVFOR SOMALIA. *Chain of Command* [online]. 2013b [cit. 6.5.2013]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/chain-of-command/>

EU NAVFOR SOMALIA. *Mission* [online]. 2013a [cit. 14.4.2013]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/mission>

EULEX KOSOVO. *EULEX Staff Info* [online]. 2013a [cit. 27.4.2013]. Dostupné z: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/StaffInfo.php>

EULEX KOSOVO. *What is EULEX?* [online]. 2013b [cit. 27.4.2013]. Dostupné z: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/whatisEulex.php>

EULEX Kosovo Executive Division Factsheet [online]. 2013 [cit. 25.4.2013]. Dostupné z: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/executive/Executive-FACTSHEET.jpg>

EULEX Kosovo Strengthening Division Factsheet [online]. 2013 [cit. 26.4.2013]. Dostupné z: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/strengthening/Strengthening-FACTSHEET.jpg>

EUPM. *Our campaigns* [online]. 2012a [cit. 19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.eupm.org/Campaigns.aspx>

EUPM. *Overview* [online]. 2012b [cit. 18.4.2013]. Dostupné z: <http://www.eupm.org/Overview.aspx>

EURACTIV. *Evropská unie a NATO* [online]. 2006 [cit. 16.3.2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/evropsk-unie-a-nato>

EUROJUST. *Eurojust in context* [online]. 2012 [cit. 1.5.2013]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/about/background/Pages/eurojust-context.aspx>

EUROPA. *Evropský zatýkací rozkaz* [online]. 2011 [cit. 1.5.2013]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/l33167_cs.htm

EUROPA. *Společná bezpečnostní a obranná politika* [online]. 2010 [cit. 15.3.2013]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0026_cs.htm

EUROPA. *The Schengen area and cooperation* [online]. 2009 [cit. 8.3.2013]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33020_en.htm

EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament* [online]. 2012a [cit. 29.3.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/fin_fw0713/COM2012_184final_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION *Investing in our future: The European Union's Financial Framework 2007-2013* [online]. 2010 [cit. 28.3.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/fin_fw0713/investing_2007-2013_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *Where does the money go?* [online]. 2012b [cit. 28.3.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/explained/budg_system/fin_fw0713/fin_fw0713_en.cfm

EUROPEAN COURT OF AUDITORS. *European Union assistance to Kosovo related to the rule of law: Special Report* [online]. 2012 [cit. 27.4.2013]. Dostupné z: <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/17766744.PDF>

EUROPEAN DEFENCE AGENCY. *EU and US government Defence spending* [online]. 2012 [cit. 7.4.2013]. Dostupné z: http://www.eda.europa.eu/info-hub/news/12-01-25/EU_and_US_government_Defence_spending

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE. *Graphic representation* [online]. 2013 [cit. 30.4.2013]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/background/docs/organisation_en.pdf

EUROPOL. *About us* [online]. 2013 [cit. 1.5.2013]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>

EUROSKOP. *90. léta* [online]. 2005-2013b [cit. 6.3.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8889/sekce/90-leta/>

EUROSKOP. *Aktuální stav* [online]. 2005-2013c [cit. 3.2.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/742/sekce/aktualni-stav/>

EUROSKOP. *Davignonova zpráva* [online]. 2005-2013d [cit. 30.4.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/283/sekce/c-d/>

EUROSKOP. *Komise vydala strategii rozšiřování EU pro rok 2013* [online]. 2012 [cit. 26.4.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8443/21533/clanek/institucionalni-zalezitosti-v-rijnu-2012/>

EUROSKOP. *Kosovští Albánci protestovali proti misi EU* [online]. 2008 [cit. 27.4.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/38/9712/clanek/kosovsti-albanci-protestovali-proti-misi-eu/>

EUROSKOP. *Přehled Fondů EU* [online]. 2005-2013e [cit. 23.4.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9035/sekce/prehled-fondu-eu/>

EUROSKOP. *Zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. 2005-2013a [cit. 3.2.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8916/sekce/zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>

EUROPEAN COUNCIL. *The European Council – an official institution of the EU* [online]. 2004-2013 [cit. 6.3.2013]. Dostupné z: <http://www.european-council.europa.eu/the-institution?lang=en>

GEOPOLICITY. *The Economics of Piracy: Pirate Ransoms and Livelihoods off the Coast of Somalia* [online]. 2011 [cit. 13.4.2013]. Dostupné z: http://www.geopolicity.com/upload/content/pub_1305229189_regular.pdf

ICC COMMERCIAL CRIME SERVICES. *Piracy falls in 2012, but seas off East and West Africa remain dangerous, says IMB* [online]. 2013b [cit. 15.4.2013]. Dostupné z: <http://www.icc-ccs.org/news/836-piracy-falls-in-2012-but-seas-off-east-and-west-africa-remain-dangerous-says-imb>

IHNED.CZ. *Evropa přebírá správu nad Kosovem. Nakonec souhlasilo i Srbsko* [online]. 2008 [cit. 27.4.2013]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-31412790-evropa-prebira-spravu-nad-kosovem-nakonec-souhlasilo-i-srbsko>

KHOL, Radek. *Civilní zvládání krizí EU a výzvy českého předsednictví Rady EU 2009* [online]. 2008 [cit. 24.3.2013]. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/prag/06177.pdf>

KHOL, Radek. *Evropská bezpečnostní a obranná politika – kosovské a afghánské výzvy* [online]. Natoaktual, 2009a [cit. 26.4.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/evropska-bezpecnostni-a-obranna-politika-kosovske-a-afghanske-vyzvy-1j6-/na_analyzy.aspx?c=A091005_161722_na_analyzy_m02

KHOL, Radek. *Policejní mise EU v Bosně a Hercegovině skončila, mise EULEX v Kosovu se mění* [online]. Natoaktual, 2012 [cit. 16.4.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/policejni-mise-eu-v-bosne-a-hercegovine-skoncila-mise-eulex-v-kosovu-se-meni-1bf-/na_analyzy.aspx?c=A121008_141839_na_analyzy_m02

KHOL, Radek. *Lisabonská smlouva a oblast bezpečnostní a obranné politiky – možnost lepší integrace* [online]. Natoaktual, 2009b [cit. 15.4.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/lisabonska-smlouva-a-oblast-bezpecnostni-a-obranne-politiky-moznost-lepsi-integrace-ga7-/na_analyzy.aspx?c=A091214_120253_na_analyzy_m02

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Institucionální zajištění SZBP* [online]. 2011b [cit. 6.3.2013]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/institucionalni_zajisteni_szbp.html

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Nástroje SZBP* [online]. 2011a [cit. 3.2.2013]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/nastroje_szbp.htm

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Financování SZBP a SBOP* [online]. 2011c [cit. 28.3.2013]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/financovani_szbp_a_sbop.html

NATO. *NATO-EU: a strategic partnership* [online]. 2012 [cit. 17.3.2013]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/SID-7261837F-329A91EA/natolive/topics_49217.htm?blnSublanguage=true&selectedLocale=en&submit.x=14&submit.y=5&submit=select

NATOAKTUAL. *EU převzala vedení mise v Kosovu* [online]. 2008 [cit. 26.4.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_media.aspx?c=A081210_163329_na_media_m00

NATOAKTUAL. *Partnerství pro mír* [online]. 2011 [cit. 16.3.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/partnerstvipromir.htm

ON WAR ON PEACE. *Mapa operačního prostoru EU NAVFOR* [online]. 2013 [cit. 26.4.2013]. Dostupné z: <http://www.onwar.eu/2013/01/18/eu-navfor-v%C2%A0boji-proti-piratum-v%C2%A0letech-2008-%E2%80%93-2012/mapa-operacniho-prostoru-eu-navfor/>

QUILLE, Gerrard. *Bezpečnostní a obranná politika* [online]. Circa, 2008 [cit. 16.3.2013]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/cfsp/article_7233_cs.htm

ROVENSKY, Dušan. *EU NAVFOR v boji proti pirátům v letech 2008-2012* [online]. On War On Peace, 2013 [cit. 13.4.2013]. Dostupné z: <http://www.onwar.eu/2013/01/18/eu-navfor-v%C2%A0boji-proti-piratum-v%C2%A0letech-2008-%E2%80%93-2012/>

TUČEK, Filip. *Bojové skupiny EU: čekání na „ideální“ konflikt* [online]. On War On Peace, 2013 [cit. 23.3.2013]. Dostupné z: <http://www.onwar.eu/2013/03/04/bojove-skupiny-eu-cekani-na-%E2%80%9Eidealni%E2%80%9C-konflikt/#comments>

UNITED NATIONS. *United Nations Interim Administration Mission in Kosovo* [online]. 2013 [cit. 27.4.2013]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmik/>

U.S. NAVAL FORCES CENTRAL COMMAND. *Combined Maritime Forces* [online]. 2013 [cit. 15.4.2013]. Dostupné z: <http://www.cusnc.navy.mil/cmf/cmf.html>

WARS IN THE WORLD. *Kosovo: Kiribati recognizes officially Kosovo independence* [online]. 2010 [cit. 25.4.2013]. Dostupné z: <http://www.warsintheworld.com/index.php/2010/10/25/kosovo-kiribati-recognizes-officially-kosovo-independence/>

WEISS, Tomáš. *Bezpečnostní a obranná politika* [online]. Euroskop, 2013 [cit. 11.3.2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>

Seznam zkratk

BaH	Bosna a Hercegovina
Čl.	článek
EBOI	Evropská bezpečnostní a obranná identita
EBOP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
EBS	Evropská bezpečnostní strategie
EOS	Evropské obranné společenství
EPC	Evropské politické společenství
EPS	Evropská politická spolupráce
ES	Evropská společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESVČ	Evropská služba pro vnější činnost
EUMC	Vojenský výbor EU
EUMS	Vojenský štáb EU
FYROM	Bývalá jugoslávská republika Makedonie
MVK	mezivládní konference
NATO	Severoatlantická aliance
OpCdr	velitel operace
PSC	Politický a bezpečnostní výbor
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SIS	Schengenský informační systém
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
UNMIK	Dočasná správní mise OSN v Kosovu
VP-ZVBP	Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku
WFP	Světový potravinový program
ZEU	Západoevropská unie

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě 10. května 2013

Hrušková

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha 1	Přehled probíhajících a ukončených misí EU
Příloha 2	Geografická expanze somálského pirátství v letech 2005-2011
Příloha 3	Struktura institucionálního zabezpečení operace Atalanta

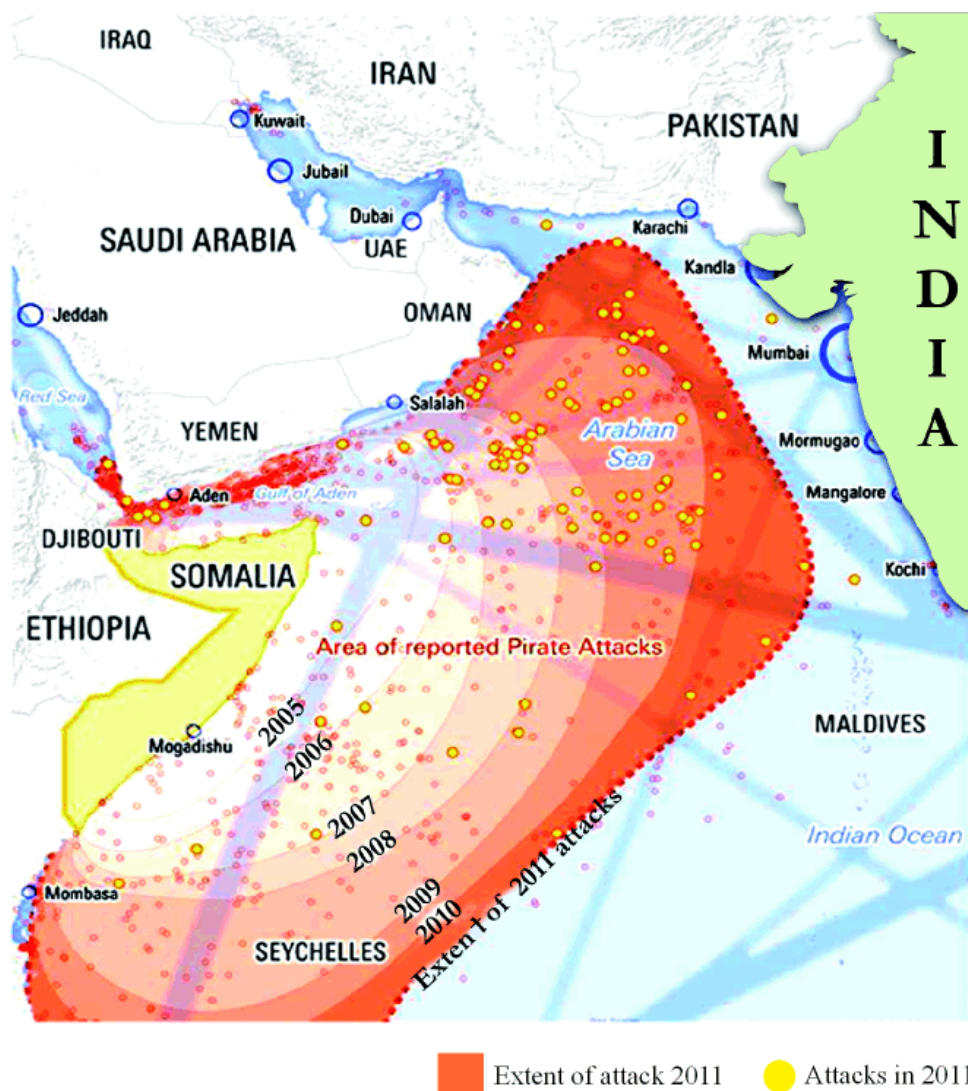
Přílohy

Příloha 1 Přehled probíhajících a ukončených misí EU

Zdroj: Council of the EU, 2013ch.

Příloha 2 Geografická expanze somálského pirátství v letech 2005-2011

Zdroj: Geopolicy, 2011.

Příloha 3 Struktura institucionálního zabezpečení operace Atalanta

Zdroj: EU NAVFOR Somalia, 2013a.